

JAARVERSLAG 2020

Vereniging Nederlands Cultuurlandschap
Beek-Ubbergen

1. INLEIDING

2. ORGANISATIE

- 2.1 VERENIGING NEDERLANDS CULTUURLANDSCHAP
- 2.2 STICHTING DE LANDSCHAPSWACHT
- 2.3 STICHTING DAS&BOOM

3. VOORLICHTING , FONDSENWERVING EN LEDEN

- 3.1 LANDSCHAPMUSEUM
- 3.2 FONDSENWERVING
- 3.3 LEDEN

4. PROJECTEN EN PROGRAMMA'S VAN DE VERENIGING NEDERLANDS CULTUURLANDSCHAP

- 4.1 BELEIDSBEINVLOEDING
- 4.2 LANDSCHAPSHERSTEL
- 4.3 PROGRAMMA MAASHEGGEN
 - Extra project Postcodeloterij
 - Beheer gemeenten Maasheggen
 - Collectief Deltaplan Landschap
 - Poelen.nu
- 4.4 ICOONLANDSCHAPPEN
- 4.5 LANDSCHAPSADVIES
- 4.6 OTTERROJECT: DE GROEN BLAUWE RIJN ALLIANTIE
- 4.7 NATUUR IN DE STRAAT
- 4.8 DIGITAAL LANDSCHAPSARCHIEF
- 4.9 GOUDEN MISPEL EN GOUDEN ZWALUW
- 4.10 DAS&BOOM

5. FINANCIEEL VERSLAG

- 5.1 Financiën 2020
- 5.2 Begroting 2021

6. JAARPLAN 2021

7. VERANTWOORDINGSVERKLARING

BIJLAGE 1: Controleverklaring afgegeven bij de samengevatte jaarcijfers 2020

1. INLEIDING

Voor u ligt het jaarverslag 2020 van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap (VNC). De VNC is een vereniging van enthousiaste en betrokken leden, vrijwilligers en een klein professioneel bureau, waar kwaliteitsdenken en winst voor het landschap voorop staan.

2020 was een bijzonder jaar, vanwege de corona-pandemie. Diverse VNC-activiteiten, zoals de Gouden Zwaluw, Gouden Mispel en Icoonlandschap uitreikingen konden geen doorgang vinden. Het Landschapmuseum bleef grotendeels gesloten. Het merendeel van de medewerkers heeft thuisgewerkt. En daar waar toch op locatie gewerkt moest worden, bijvoorbeeld door de groenploeg van de VNC, gebeurde dat uiteraard met de geldende richtlijnen. Ondanks alle beperkingen slaagde de VNC erin de meeste projecten wel doorgang te laten vinden, grotendeels conform de SMART-doelstelling, geformuleerd in jaarplan 2020, en passend binnen het Meerjarenbeleidsplan.

In 2020 is wederom speciale aandacht uitgegaan naar de Maasheggen. Tijdens het Goed Geld Gala 2016 heeft de vereniging een prachtige bijdrage uit de extra trekking mogen ontvangen om een van onze oudste cultuurlandschappen en grootste aaneengesloten heggenlandschappen te redden. In combinatie met het agrarisch natuurbeheer, wat het mede door VNC opgerichte Collectief Deltaplan Landschap in de Maasheggen mag uitvoeren, is een goede basis gelegd voor een opknappbeurt van het gebied.

De VNC legt in nieuwe en uitvoering van bestaande projecten steeds meer de nadruk op het vergroten van de biodiversiteit, o.a. met diverse maatregelen om de insectenstand te bevorderen. Een voorbeeld zijn de prachtige bloemenranden voor insecten in de Maasheggen. Dit zal de komende jaren voortgezet worden.

Ook in het grensoverschrijdende project de 'Green Blue Rhine Alliance', mede mogelijk gemaakt dankzij een Europese subsidie, zijn goede vorderingen gemaakt. In dit project zijn diverse faunavoorzieningen voor otter, ijsvogel en oeverzwaluw gerealiseerd.

Het bestuur complimenteert de medewerkers van de VNC voor het indrukwekkende pakket aan werkzaamheden dat in 2020 is verzet.

2. ORGANISATIE

De Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, de Landschapswacht en Stichting Das&Boom functioneren als één organisatorische eenheid. Hieronder vindt u een verslag van de belangrijkste ontwikkelingen in fondsenwerving, leden- en donateurs aantal, missie en visie, doelstelling, bestuurlijke samenstelling en overige organisatorische informatie van de VNC, de Landschapswacht en Stichting Das&Boom.

2.1 Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

Missie

De Vereniging Nederlands Cultuurlandschap (VNC) wil agrarische cultuurgeschiedenis zichtbaar houden. Daarnaast ijvert zij voor een rijk geschakeerd cultuurlandschap in heel Nederland, nadrukkelijk ook in de bebouwde omgeving. Een landschap van deze tijd, met respect voor het verleden en voor de mensen die daar nu werken, wonen en recreëren. Gezien de ecologische footprint die Nederland in de wereld heeft, zet de VNC zich in om agrarische (voedsel)productie in onze vruchtbare delta te behouden. Deze agrarische productielandschappen moeten ook ruimte bieden aan andere functies zoals cultuurhistorie, landschapsschoon, recreatie en biodiversiteit.

Visie 'Nederland weer mooi'

De agrarische cultuurgeschiedenis van een aanzienlijk gedeelte van Nederland is al eeuwenoud. De VNC beoogt enerzijds een grootscheeps herstel van de traditionele kavelgrenzen en anderzijds de aanleg en het ontwerp van geheel nieuwe elementen in heel Nederland - buiten de aangekochte natuurgebieden en steden. Een Nederland waar je trots op bent, een landschap waar je graag in vertoeft. Een mooi Nederland.

Deltaplan voor het Landschap

Het Deltaplan voorziet in een netwerk van landschapselementen zoals akkerranden, bloemrijke bermen en slootkanten, heggen en houtwallen, graften en lanen, wordt in het Deltaplan gekoppeld aan fiets-, ruiter- en voetpaden en kanoroutes.

Natuur in de straat

Naast de aandacht die het landschap krijgt, wil de VNC nadrukkelijk ook de bebouwde omgeving groener maken. In feite is het stedelijk landschap ons meest intensief ingerichte cultuurlandschap. Het is van belang juist daar waar de meeste mensen wonen, werken en studeren het contact met de natuur zo laagdrempelig mogelijk te maken. De VNC acht het in het belang van de natuurbescherming dat juist stedelingen door groen omringd worden. Niet alleen ten behoeve van de verjonging van de achterban van natuur- en landschapsorganisaties, maar ook ter bevordering van voor de natuur en het landschap positieve keuzes en beïnvloeding van de politiek.

Statutaire doelstelling

De Vereniging Nederlands Cultuurlandschap heeft ten doel:

- a. behoud, herstel en verrijking van het agrarisch cultuurlandschap, waarbij groenblauwe dooradering van heel Nederland het streefbeeld is;

- b. het stimuleren van de waardering voor het agrarisch cultuurlandschap bij onder meer maatschappelijke en politieke organisaties, bedrijfsleven, overheden, opleidingsinstituten en individuen, waarbij cultuurhistorie, biodiversiteit en een forse verbetering van de recreatieve ontsluiting als basis dienen;
- c. het (doen) wegnemen van barrières en oplossen van knelpunten om tot dit verbeterde agrarisch cultuurlandschap te komen;
- d. het behoud van cultuurhistorische landschapselementen als onderdeel van het cultureel erfgoed en als inspiratiebron voor herstel van oude en inrichting van nieuwe landschappen;
- e. het herstellen van oude en inrichten van nieuwe landschappen, waarbij altijd in goed overleg en met respect voor de grondeigenaren en -gebruikers wordt gehandeld;
- f. het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

Bestuur van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

Het Algemeen Bestuur van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap had per 31-12-2020 de volgende samenstelling:

Harry Keereweer (voorzitter)

Hoofdfunctie: Gepensioneerd
Relevante nevenfunctie(s) Voorzitter Museum Stoomgemaal De Tuut en Motorenmuseum (Appeltern)
 Voorzitter Beheer Vermogen Oud Burgeren (BVOB)
 Directeur HKconsultancy
 Voorzitter Stichting BSB Zuid

Dedde Smid (penningmeester/secretaris)

Hoofdfunctie: Zelfstandig consultant, directeur Stichting Belmonte Arboretum, Wageningen
Relevante nevenfunctie(s) Bestuurslid St. Landschapskapitaal

Annet Kempenaar

Hoofdfunctie: Universitair docent bij Rijksuniversiteit Groningen
Relevante nevenfunctie(s)

Fried Frederix

Hoofdfunctie: Gepensioneerd en eigenaar Tuin 'de Villa'
Relevante nevenfunctie(s) Bestuurslid Hoogwaterplatform (Ooijpolder)
 Voorzitter Landschapsvereniging Ooijpolder-Groesbeek 'de Ploegdriever'
 Penningmeester Coöperatieve Agrarisch Natuurbeheervereniging
 Collectief Rivierenland ua

Robbert Hijdra

Hoofdfunctie:

Gepensioneerd

Relevante nevenfunctie(s)

Lid van de Raad voor Advies van 'Wallaart & Kusse Public Affairs'
Bestuurslid Das&Boom

Louis Dolmans

Hoofdfunctie

Voorzitter Stichting Doornik Natuurakkers

Relevante nevenfunctie(s)

Directie Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

Relevante nevenfuncties

Jaap Dirkmaat, Directeur

Voorzitter Stichting Das&Boom

Voorzitter Stichting Landschapswacht

Bestuurslid Stichting wAarde

Lid Urgenda

Lid Stedelijk Netwerk Nijmegen

Raad van Advies Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

De Raad van Advies had in 2020 de volgende samenstelling:

- Prof. drs. Fons Asselbergs, oud-Rijksadviseur voor cultureel erfgoed
- Dr. Hans Renes, historisch-geograaf / landschapsdeskundige aan de Universiteit Utrecht en de Vrije Universiteit Amsterdam
- Prof. ir. Wim Dik, oud-staatssecretaris Economische Zaken en voormalig voorzitter van de Raad van Bestuur van Koninklijke KPN N.V.
- Wouter van Dieren, lid van de Club van Rome
- Prof. dr. Maarten van Rossem, historicus
- Hans Dorrestijn, schrijver en cabaretier
- John Jansen van Galen, journalist en wandelchroniqueur

Personeel en vrijwilligers

Op 31 december 2020 was het vaste personeelsbestand als volgt samengesteld:

Visievorming en Agendering

Jaap Dirkmaat, Valentijn te Plate, Raymond Meussen, Lars van Peij, Charlotte Witte, Gertjan Sengers, Tim Leenders, Peter Ceelen, Leon Otten.

Groenbeheer

Patrick Hofman, Stefan Hoeve, Niek Everaarts, Sjaak Koning, Roel Strik (vaste ploeg jaarrond), Ramon Rodriguez Olid, Robin Günz (oproepkrachten).

Dassenopvang en dassenadvies

Bert Hesse, Hester Bartels, Marc Moonen

Interieurverzorging

Gerda Merkes

Financiële administratie

John de Groot

Personeelszaken

Jessy Sluiter

Secretariaat

Marijke van der Laan, Khadisja Ouanani, Sylvia Haffmans

De salarissen binnen de VNC zijn gebaseerd op het rapport 'beloningsgebouw 2008-2009' van de (externe) VNC-personeels-adviseur, waarbij onderzoek verricht is aan de hand van functies, salarisschalen en secundaire arbeidsvoorwaarden van vergelijkbare (kleinschalige) natuur- en milieuorganisaties, alsmede de raam-CAO Bos en Natuur.

De Vereniging Nederlands Cultuurlandschap staat positief tegenover het werken met vrijwilligers en wil het werken met vrijwilligers stimuleren zodat mensen in aanraking komen met het werk van de VNC. De bedoeling is vrijwilligers zoveel plezier te laten beleven aan hun werk dat ze enthousiast en positief staan tegenover het werk en de doelstellingen van de VNC en dat enthousiasme uitdragen. De VNC heeft een vrijwilligersbeleid opgesteld, waarbij het uitgangspunt is om het werken en omgaan met vrijwilligers te professionaliseren zodat het aantal vrijwilligers de komende jaren kan groeien, met behoud van betrokkenheid en plezier in het werk, zowel bij de VNC-medewerker als de vrijwilliger, waardoor vrijwilligers daadwerkelijk het gevoel krijgen erkend en gewaardeerd te worden.

Het aantal vrijwilligers bedroeg op 31 december 2020 in totaal 44. Dit aantal is als volgt over de verschillende werkvelden verdeeld:

- Landschapmuseum 12 vrijwilligers
- Dierverzorging 17 vrijwilligers
- Groen/pand 15 vrijwilligers

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Maatschappelijk verantwoord ondernemen zit in de genen van de organisatie: zorg voor natuur en landschap maakt immers deel uit van onze missie. Het beleid van de organisatie is erop gericht om daar waar mogelijk duurzame en verantwoorde middelen in te zetten. Tevens biedt de VNC aan meerdere mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een werkplek of stageplaats.

VNC maakt zich zorgen om de discussie rondom de energietransitie in Nederland. Getracht wordt beleidsmatige invloed uit te oefenen op dit onderwerp, waardoor de energietransitie op zorgvuldige wijze in Nederland geïmplementeerd wordt, met zo minimaal mogelijke gevolgen voor natuur en landschap, en op een zo efficiënt mogelijke wijze.

Integriteitsbeleid

Het integriteitsbeleid van de VNC maakt onderdeel uit van het personeelshandboek van de VNC. Over 2020 zijn geen meldingen/schendingen vastgesteld.

Mogelijk gemaakt door

De projecten en activiteiten van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap werden in 2020 mede mogelijk gemaakt door donaties van:

- Nationale Postcode Loterij
- Contributie van de leden
- Prins Bernhard Cultuurfonds

- Stichting Doelwijk
- Dinamofonds
- Ars Donandi

2.2 Stichting de Landschapswacht

Statutaire doelstelling Stichting de Landschapswacht

1. De stichting heeft ten doel:

- het behoud van cultuurhistorische landschapselementen als onderdeel van het cultureel erfgoed en als inspiratiebron voor herstel van oude en inrichting van nieuwe landschappen;
- voorlichting, aanplant, beheer, herstel en bescherming van cultuurhistorische landschapselementen zoals (vlecht)heggen, hagen en houtwallen, binnen en buiten de bebouwde kom in geheel Nederland;
- eigenaren en beheerders wijzen op hun verantwoordelijkheid voor beheer en onderhoud van het cultuurhistorisch landschap;
- het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

2. De stichting tracht haar doel te verwezenlijken met:

- subsidies, giften, legaten, erfstellingen, inkomsten uit vermogen en opbrengsten uit uitgevoerde werkopdrachten en alle verdere wettige middelen. Dit alles in de ruimste zin van het woord.

Samenstelling bestuur

Jaap Dirkmaat (voorzitter)

Bart Dingemanse (penningmeester)

Valentijn te Plate (secretaris)

Relevante nevenfunctie(s)

Directeur Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

Voorzitter Stichting Das&Boom

Bestuurslid Stichting wAarde

Bestuurslid Coöperatieve Vereniging Deltaplan

Landschap U.A

Lid Urgenda

Lid Stedelijk Netwerk Nijmegen

Secretaris Stichting Landschapskapitaal

Penningmeester Stichting Landschapskapitaal

Penningmeester Coöperatieve Vereniging Deltaplan

Landschap U.A

2.3 Stichting Das&Boom

Statutaire doelstelling Stichting Das&Boom

1. De stichting heeft ten doel:

- de gunstige staat van instandhouding van planten en diersoorten op Nederlands grondgebied, door de bescherming en het behoud van bedreigde soorten dieren en planten en hun leefgebieden en of trekroutes, overwintering of broed- en ruigebieden, overeenkomstig internationale verdragen, richtlijnen en conventies voor zover Nederland daarin een verdragsluitende partij is en of verplichtingen is aangegaan, mede in het belang van het totale leefmilieu, zulks met name ook in het

belang van de mens, zich hierbij mede beroepend op art. 21 van de Grondwet. Bij wijze van voorbeeld en derhalve geenszins limitatief bedoeld gaat het daarbij meer specifiek om bedreigde plant- en diersoorten zoals korenwolf, geelbuikvuurpad, korhoen, otter, das, hazelmuis en leefgebieden van deze dieren, aangewezen als Ecologische Hoofdstructuur, Ecologische Verbindingszone, Natura 2000-gebied of Beschermd Natuurmonument;

b. het ondersteunen van de doelstelling en werkzaamheden van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, inschrijfnummer Kamer van Koophandel Centraal Gelderland 40 14 52 91, met activiteiten en overige (financiële) middelen;

c. het beschermen van gelijksoortige belangen, zoals hiervoor onder a. en b. bedoeld, van andere (rechts)personen;

d. hulpbehoevende dassen, die door ziekte, verwonding of verwezing, door direct of indirect menselijk handelen of nalaten tijdelijk niet zelfstandig in de vrije natuur kunnen overleven, tijdelijk op te vangen, te verzorgen en te revalideren. De opvang bij de stichting is gericht op een zo spoedig mogelijke terugkeer van de dieren naar de natuur, waarbij zoveel mogelijk wordt voorkomen dat dieren onnodige stress ervaren of letsel oplopen. De opvang is zodanig dat een dier zoveel mogelijk zijn soorteigen gedrag kan blijven vertonen na terugkeer naar de natuur. De stichting bevordert zinvolle hulp aan dassen op een zo terughoudend mogelijke manier. Bovendien tracht de stichting onoordeelkundig ingrijpen in natuurlijke processen zoveel mogelijk te voorkomen middels een proactief voorlichtingsbeleid, speciaal gericht op personen en organisaties die geconfronteerd (kunnen) worden met dassen die mogelijk hulpbehoevend zijn.

e. het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

2. Zij tracht dit doel onder meer te bereiken door:

a. het kritisch volgen van overheden bij hun beleid met betrekking tot het in artikel 1 genoemde, zo nodig door middel van gerechtelijke procedures;

b. ter bescherming van soorten het discreet hanteren van publicaties/informatie en een beperkt ijveren voor openbaarheid van gegevens zover dit op directe wijze in dienst kan staan van het behoud van de in dit artikel genoemde diersoorten, flora en vegetatie;

c. het adviseren van overheden en derden bij hun ruimtelijke ordeningsbeleid op beleidsmatig- en beheergericht onderzoekskundig niveau;

d. het verzorgen van voorlichting en educatie;

e. publicaties (o.a. in de vorm van een Jaarverslag en Kwartaalverslagen);

f. het uitvoeren van beheer- en beschermingsgericht (veld)onderzoek;

g. eigen beheer van burchten en biotopen door middel van, indien noodzakelijk, aankoop en beheer(werkzaamheden);

h. het ijveren naar een betere juridische status van de in artikel 1 genoemde diersoorten, flora en vegetatie, alsmede hun leefmilieus;

i. het houden van vergaderingen en bijeenkomsten;

j. samenwerking met instellingen, verenigingen, overheidsinstanties en deskundigen, die een gelijk of verwant doel nastreven, steun aan initiatieven ter bescherming van de in artikel 1 genoemde diersoorten, flora en vegetatie, alsmede hun (potentiële) leefmilieus en habitats;

k. toezien op een actief beleid en het verrichten van werkzaamheden op het vlak van opvang en

herintroductie van de in artikel 1 genoemde diersoorten en plantensoorten, ter herstel en versterking van de inheemse populatie, voor zover Nederland ten aanzien van deze soorten verplichtingen is aangegaan en de gunstige staat van instandhouding niet of gebrekkig heeft weten te handhaven;

I. werven van financiële middelen, verkregen uit het verrichten van betaalde opdrachten en uit andere baten, zoals erfstellingen, legaten, lastbevoordelingen, schenkingen, donaties en subsidies.

Samenstelling bestuur

Jaap Dirkmaat (voorzitter)

Relevante nevenfunctie(s)

Directeur Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

Voorzitter Stichting Landschapswacht

Bestuurslid Stichting wAarde

Lid Urgenda

Lid Stedelijk Netwerk Nijmegen

Bestuurslid Coöperatieve Vereniging Deltaplan

Landschap U.A

Wiel Tonies (secretaris)

Robbert Hijdra (penningmeester)

Lid van de Raad voor Advies van 'Wallaart & Kusse
Public Affairs'

Bestuurslid Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

De projecten en activiteiten van Das&Boom werden in 2020 mogelijk gemaakt door:

- Inzet van vrijwilligers
- Betaalde adviesopdrachten
- Stichting Dierenlot
- Vriendenloterij

3. VOORLICHTING, FONDSSENWERVING EN LEDEN

3.1 Landschapmuseum

Het Landschapmuseum biedt belangrijke ondersteuning bij het creëren van draagvlak voor de doelstellingen van de VNC. Het wordt veelvuldig bezocht door leden van de VNC en andere geïnteresseerden. Daarnaast bezoeken ook doelgroepen als agrariërs, ambtenaren en politici, natuurbeheerders en studenten van universiteiten en voortgezet onderwijs het centrum. Door middel van voorlichting en educatie komen de bezoekers aan de weet waar in hun eigen omgeving nog oude gave cultuurlandschappen zijn (en waar ze zijn verdwenen). Ook kunnen zij er ideeën opdoen over toekomstmogelijkheden voor het landschap.

Helaas was het Landschapmuseum in 2020 zeer beperkt geopend, vanwege de corona-pandemie.

3.2 Fondsenwerving

Bij de fondsenwerving hanteert de VNC de gedragscodes van het VFI. De fondsenwerving is als volgt onderverdeeld:

- 1 individuele werving
- 2 werving via media
- 3 aantrekken sponsors en donoren

De besteding van de geworven gelden is conform de doelstelling van de VNC. Het beleid met betrekking tot fondsenwerving is dat niet meer dan 25% van deze fondsen wordt besteed aan de werving van nieuwe fondsen. De VNC streeft erna dit percentage onder de 10% te houden. Voor 2020 is dit percentage 1,7%.

3.3 Leden

Op 1 januari 2020 telde de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap 2.967 leden. Op 31 december 2020 was dit aantal licht gedaald tot 2.869.

In 2020 is het ledenbestand middels servicegesprekken geactualiseerd. NAW gegevens zijn gecheckt, en leden is gevraagd om per incasso de contributie te betalen, en het termijnbedrag eventueel te verhogen. Dit zal naar verwachting resulteren in een toename van ongeveer 10% aan contributie inkomsten.

De opbrengst van de Zomeractie 2020 was bestemd voor de aanschaf van een kantelbak voor gebruik op de kraan van onze groenploeg. De Herfstactie was bestemd voor een extra tweede kleine tractor voor de groenploeg. De Kerstactie 2020 was bestemd voor de renovatie van de opvangruimte van Das&Boom.

Het kwartaalblad *Landschappelijk* verscheen in het verslagjaar viermaal.

4. PROJECTEN/PROGRAMMA'S VERENIGING NEDERLANDS CULTUURLANDSCHAP

4.1 BELEIDSBEINVLOEDING

Landschapselementen binnen het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB)

In Nederland tellen landschapselementen, zoals heggen en houtwallen, niet mee bij de oppervlakte van landbouwgrond, waarvoor boeren Europese subsidie kunnen ontvangen. Dit in tegenstelling tot wat de in ons omringende landen zoals België, Duitsland, Engeland en Frankrijk het geval is. Daar maken – geheel in overeenkomst met de Europese richtlijn – landschapselementen wél onderdeel uit van het subsidiabele landbouwoppervlak. Bijkomend probleem in Nederland is er dat bij het bepalen van het subsidiabele landbouwoppervlak gebruikgemaakt wordt van luchtfoto's. Met enige regelmaat wordt de slagschaduw van de landschapselementen per abuis meegeteld bij het bepalen van de oppervlakte van die elementen. In een tijd waarin ons landschap zwaar onder druk staat en de roep om meer natuur en biodiversiteit steeds luider wordt, was het ons inziens onbestaanbaar dat de Nederlandse overheid niet de kansen aangrijpt die Europa biedt om het beheer van landschapselementen te beschouwen als onderdeel van het landbouwoppervlak en dus wél te vergoeden. In 2018 heeft de VNC, samen met andere natuur-, landschaps- en landbouworganisaties, er bij minister Schouten op aangedrongen dit beleid te veranderen. Er heeft nog geen beleidswijziging plaatsgevonden, maar bij het ministerie van LNV is de problematiek onder de aandacht. Vanuit het ministerie is aangegeven dat bij nieuwe GLB, welke in 2023 ingaat, de problematiek wordt opgelost. De VNC houdt de ontwikkelingen nauwlettend in de gaten en zal hierop acteren en proberen bij te sturen waar dat nodig is.

Gemeenschappelijk Landbouwbeleid

Het Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) is sinds 1962 het landbouwbeleid van de Europese Unie. Binnen de kaders van het GLB bepalen de EU lidstaten hun eigen landbouwbeleid. Het GLB bestaat uit 2 pijlers: landbouwsubsidies en subsidies voor plattelandontwikkeling.

- *Onder pijler 1 vallen de Inkomensondersteuning en het Markt- en prijsbeleid.*
- *Onder pijler 2 valt het Plattelandontwikkelingsprogramma (POP). In POP zijn maatregelen opgenomen om het platteland van Europa te versterken.*

Daarnaast heeft VNC in 2020 wederom aandacht bij beleidspersonen gevraagd voor een correcte nationale beleidsvertaling van de Europese randvoorwaarden van het GLB met betrekking tot landschapselementen. Volgens de Europese GLB randvoorwaarden (cross compliance) de instandhouding van landschapselementen een vereiste om als agrariër in aanmerking te komen voor landbouwsubsidie. Echter lidstaat Nederland heeft deze richtlijn maar zeer beperkt doorgevoerd in de nationale wetgeving, waardoor nog steeds ongestraft landschapselementen verdwijnen. Het is cruciaal dat landschapselementen een volwaardige plaats krijgen binnen de randvoorwaarden van het nieuwe GLB in 2023 en VNC zal zich hiervoor inzetten.

Een positieve wending in 2020 was dat de minister 10 miljoen euro vrijgemaakt heeft voor een investeringsregeling voor de aanleg van landschapselementen. Echter de investeringsregeling is nooit operationeel geworden in 2020, volgens het ministerie van LNV moet de regeling nog goedgekeurd worden door Europa. Het is echter maar de vraag of deze regeling nog operationeel gaat worden, de VNC zal daarom indien nodig de druk opvoeren om deze regeling met bijbehorende middelen niet te laten verdampen.

Bossenstrategie

In 2020 heeft het Rijk in samenwerking met de provincies de bossenstrategie gepresenteerd. Er is een ambitie uitgesproken om 15.000 hectare bosuitbreiding binnen Natuurnetwerk Nederland en 19.000 buiten Natuurnetwerk Nederland te realiseren. De VNC heeft kennisgenomen van de bossenstrategie en maakt zich grote zorgen dat bosaanplant grotendeels gaat plaatsvinden in natuurgebieden en waardevolle cultuurlandschappen, waardoor de bestaande natuur en cultuurhistorische waardes verloren gaan. De VNC zal in 2021 trachten dit te voorkomen.

De VNC is van mening dat de ambitie voor bosuitbreiding het meest effectief gerealiseerd kan worden in de vorm van landschapselementen. De aanleg van nieuwe landschapselementen is ook opgenomen als doelstelling binnen de bossenstrategie. In dit kader heeft minister Schouten opdracht gegeven aan de partners van het deltaplan biodiversiteit om hier uitwerking aan te geven door een aanvalsplan landschapselementen op te stellen. De VNC heeft hier aan meegeschreven en het plan vertoont dan ook grote gelijkenissen met het in 2005 door VNC opgestelde Deltaplan voor het Landschap. In 2021 zal het aanvalsplan verder worden voltooid en zal het in praktijk moeten worden gebracht.

Energietransitie en cultuurlandschap

De Energietransitie (plaatsing zonneparken/windmolens) vroeg in 2019 extra inzet. Wereldwijd, en dus ook in Nederland, wordt gewerkt in de richting van een energietransitie, die de catastrofale effecten van de gaande zijnde klimaatsverandering nog moet kunnen keren. Dit gebeurt jammerlijk genoeg niet met alle macht en kracht. En zeker niet efficiënt en gecoördineerd. Uit de gesprekken die de VNC najaar 2018 op het ministerie heeft gevoerd, naar aanleiding van onze brandbrief aan de verantwoordelijke bewindslieden, bleek dat dit ook niet gaat gebeuren. Op het ministerie gelooft men in de lokale en regionale democratie van provincies en samenwerkende verbanden van gemeentes.

Het landschap betaalt nu de rekening. Doordat overheden geen visie en zelfwerkzaamheid hebben en weigeren daadkrachtig in te grijpen en te sturen, helpen ze graag elk plan van derden uit de markt mee realiseren, ook al gaat dat ten koste van bossen, natuurgebieden, cultuurlandschappen en bedreigde dieren.

De VNC heeft enkele voorwaarden opgesteld, waarmee we inzetten op aanpassingen van eventuele plannen:

- Zonneparken worden niet zo compact gemaakt dat ecologische waarden ter plekke vrijwel verdwijnen (concreet: de zonnepanelen mogen de grond van het park voor niet meer dan 50% bedekken).
- Natuurwaarden die bedreigd worden, moeten in de directe nabijheid gecompenseerd worden.
- Tussen en onder de zonnepanelen worden inheemse kruiden en grassen gezaaid, met het oog op rode lijstsoorten zoals patrijs, korenwolf en zeldzame akkerkruiden óf er wordt bewust gekozen voor schaduwrijke soorten zoals eetbare paddenstoelen, stinzen bolgewassen of laagstam fruit tussen panelenschermen in.
- Rondom de zonneparkweides wordt een streekeigen of passend landschappelijk casco van landschapselementen aangelegd.
- Het zonnepark verhuist na circa vijftien jaar naar een nieuwe locatie, waarna de boeren weer gebruik nemen van het land. Het landschappelijk casco blijft bestaan als landschappelijk raamwerk.
- De initiatiefnemer van het zonnepark heeft gedurende die vijftien jaar voldoende geld apart gezet waarmee het aangelegde landschappelijke raamwerk dertig jaar beheerd kan worden; daarna neemt de gemeente het onderhoud over.

Met behulp van deze voorwaarden wordt in ieder geval een bijdrage geleverd aan het landschap en de biodiversiteit op de lange termijn.

In 2019 werd de VNC benaderd en uitgedaagd door een gedeputeerde van een van onze provincies. Hij had geconstateerd dat gezien alle signalen uit de samenleving, inclusief de standpunten van de VNC, er nergens meer een zonnepark kan worden aangelegd.

Als gedeputeerde heeft hij niet de macht om daken te vorderen: de meest voor de hand liggende locaties voor zonnepanelen. Ook buitenlandse eigenaren van grote industriehallen kunnen niet gedwongen worden mee te werken. En verzekeringsmaatschappijen blokkeren initiatieven van panelen op daken door de daken niet meer te willen verzekeren.

Toch, als provinciale gedeputeerde is hij verplicht te voldoen aan de opgave om een CO2 reductie van 49% t.o.v. 1990 te realiseren. Aan VNC de vraag; 'waar kan het dan wel?'

Zonneparken op landbouwgrond, in het bijzonder in waardevolle landschappen, stuiten bij VNC op principiële bezwaren. Mocht dit toch onvermijdelijk zijn, gezien de dilemma's hierboven beschreven, dan zou de VNC moeiteloos vele locaties landbouwgebied kunnen aangeven, waar nauwelijks tot geen kwaliteiten zijn op het gebied van biodiversiteit of landschappelijke waarde.

Op kaart in de betreffende provincie kon de VNC moeiteloos 12.000 ha vinden waar die kwaliteiten nagenoeg geheel verdwenen waren. Er zouden juist goede resultaten voor natuur en landschap kunnen worden behaald uit een kapitaalkrachtige ingreep zoals een zonnepark. Mits daar streng op wordt toegezien.

Echter, afgelopen jaar moest de bittere constatering getrokken worden dat geen enkele politieke partij, noch in de kamer, noch in het provinciale of gemeentebestuur, waardevolle beschermde gebieden met een status bij voorbaat willen ontzien. Daardoor wordt zelfs openlijk nagedacht over

zonneparken en windmolens op het centraal Veluws natuurgebied, in beekdalen, stuwwallen, Ecologische Hoofdstructuur, Nationale Parken, Nationale Landschappen, Natura 2000 gebieden of gebieden direct daaraan grenzend. Dit gebeurt in de zogenaamde RES-sen: in het op 28 juni 2019 door het kabinet gepubliceerde Klimaatakkoord is besloten dat 30 energieregio's in Nederland onderzoeken waar en hoe het best duurzame elektriciteit op land (wind en zon) opgewekt kan worden. In zo'n Regionale Energiestrategie (RES) beschrijft elke energieregio zijn eigen keuzes.

Met de constructie van eerder genoemde kaart, hoewel slechts voor één provincie, bleek er dus voldoende alternatieve ruimte te zijn, buiten de tot dusver beschermde natuur- en landschapsgebieden. Dit toont duidelijk het faillissement aan van het nu in RES-sen gevoerde beleid.

De provincie Gelderland is inmiddels bezig de beschermings-bepalingen voor de Gelderse natuur dusdanig af te zwakken, dat zelfs in de natuurgebieden zonne- en windparken kunnen verrijzen. Wat tegengeworpen kan worden is dat de instandhoudingsplicht van biotopen en beschermde dier- en plantensoorten in Nederland als geheel, en in Gelderland in het bijzonder, verre van op orde is. Wij blijven ons verzetten en inzetten, maar het aantal plannen schiet als paddenstoelen uit de grond, en onze menskracht is beperkt.

4.2 LANDSCHAPSHERSTEL

In 2020 heeft de VNC grote én kleine landschapsherstelprojecten uitgevoerd. Enkele honderden kilometers heggen, houtwallen en hoogstamboomgaarden zijn gerestaureerd, aangelegd of onderhouden. Hieronder een overzicht van uitgevoerde projecten.

Project Ooijpolder/Groesbeek

In de Ooijpolder zijn de inrichtingsprojecten afgerond en is de VNC bezig met het reguliere beheer van de aangelegde landschapselementen. In Groesbeek zijn de inrichtingsprojecten ook afgerond en voert de VNC bij diverse eigenaren het beheer uit. Totaal beheert de VNC hier ongeveer 10 km aan landschapselementen.

Project gemeenten Lochem en Bronckhorst

In 2014 heeft de VNC een vierjarig landschapsherstelproject in de gemeente Lochem en Bronckhorst afgerond. In 2015 kon met een vervolg hierop worden gestart, dankzij bijdragen van de gemeente Lochem en Bronckhorst, de provincie Gelderland, het Prins Bernhard Cultuurfonds en de ASN-Foundation. In 2020 is binnen dit project gewerkt aan herstel en aanleg van heggen, houtwallen, boomgaarden en poelen.

Project Berkelland

In de gemeente Berkelland zijn vele landschapselementen aan erosie onderhevig. Gebruikmakend van de subsidieregeling van de provincie Gelderland, in samenwerking met

de agrarische natuurvereniging Berkel en Slinge en de gemeente Berkelland, zijn in dit gebied in 2020 verschillende landschapselementen opgeknapt.

Project landschapsherstel Noord-Limburg

In Noord-Limburg is de VNC aan de slag gegaan met een groot landschapsherstelproject. Dankzij het Prins Bernhard Cultuurfonds, de ASN-Foundation, Stichting Doelwijk, Stichting Dinamo Fonds en middelen via de Groenblauwe Diensten Limburg zijn de afgelopen jaren vele nieuwe heggen en hoogstamboomgaarden aangeplant en oude hersteld. Afgelopen jaar heeft de VNC de 15 km aangelegde landschapselementen beheerd.

Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten

Voor Staatsbosbeheer (SBB) beheren we de heggen in en rondom Overasselt en Balgoij. Het gaat hier in totaal om 18 kilometer aan heggen. Ook alle hagen op de Duivelsberg (Berg en Dal) worden in opdracht van SBB onderhouden. Naar aanleiding van deze samenwerking wordt de groenploeg van de VNC steeds vaker door SBB gevraagd om ook andere werkzaamheden te verrichten, zoals bosmaaien en zagen.

Ook voor Natuurmonumenten onderhouden we jaarlijks 6 kilometer heggen op en rond de Sint Jansberg (Noord-Limburg). De samenwerking met Natuurmonumenten wordt ieder jaar intensiever.

Beheer gemeenten Maasheggen

Ook in steeds meer gemeenten wordt de groenploeg ingeschakeld voor het knippen van de hagen. Sinds 2015 in de gemeente Boxmeer, sinds 2016 in de gemeente Mook en Middelaar en vanaf 2017 ook in de gemeente Gennep. Het gaat hierbij om zo'n 40 km.

Collectief Deltaplan Landschap

De VNC voert het beheer uit van de hagen van het collectief Deltaplan Landschap. Inmiddels gaat dit om ruim circa 100 km aan struweel- en kniphagen.

Mook en Middelaar

Als concrete navolging op de door de VNC in 2018 geschreven Maasheggenvisie voor de gemeente Mook en Middelaar, heeft de VNC in 2019 de opdracht van de gemeente gekregen om een uitvoeringsprogramma voor het jaar 2019/2020/2021 op te stellen om de bestaande heggenstructuur in de gemeente Mook en Middelaar te verbeteren. De gemeente heeft hiervoor 12.500 euro beschikbaar gesteld. Echter het beschikbaar gestelde budget was ontoereikend om de ambities van de VNC te realiseren. De VNC heeft cofinanciering kunnen regelen vanuit een subsidie van het Prins Bernhard Cultuurfonds. Het totale budget maakt het mogelijk om verschillende gewenste herstelplannen uit te voeren. De uitvoering van de laatste herstelprojecten staat gepland voor 2021.

Gennep buiten

De gemeente Gennep heeft sinds 2018 het Fonds Kwaliteitsverbetering Buitengebied. Dit houdt in dat deelnemers in het buitengebied van de gemeente Gennep zich kunnen aanmelden voor het landschappelijk inrichten van hun perceel in het buitengebied.

In samenwerking met IKL (Stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen in Limburg) heeft de VNC al diverse inrichtingsplannen opgesteld en uitgevoerd.

In 2020 heeft de VNC o.a. 2.200 meter heg, 115 hoogstamfruitbomen en 110 laanbomen aangelegd en diverse landhekken geplaatst. Voor 2021 wordt deze regeling verder voort gezet.

Het Weurtsche Straatje

Ook in 2020 heeft de VNC in opdracht van de provincie Gelderland het beheer uitgevoerd in het Weurtsche Straatje. Het 'Straatje' kent een rijke geschiedenis en een aantal waardevolle landschapselementen. Er komt een aantal bijzondere autochtone soorten voor in het gebied, zoals Spaanse aak, tweestijlige meidoorn en wegedoorn. Enkele grote schietwilgen van meer dan zes meter omtrek en vermoedelijk rond de honderd jaar oud, markeren oude kavelgrenzen en dragen bij aan de rijke historie van het gebied.

Project Netterden

In 2018 is de VNC, in samenwerking met de Stichting Achterhoek weer Mooi en Vereniging Leefbaarheid Netterden gestart met het herstellen en restaureren van resten van de 'groene netwerkstructuren' in het landschap. Het project is mogelijk gemaakt dankzij een gemeentelijke en provinciale bijdrage. Ook is een bijdrage van het Prins Bernhard Cultuurfonds Gelderland ontvangen. In 2020 is het project afgerond.

Compensatie voor dassenverhuizing in Roermond

Ter compensatie van de bouw van de woonwijk Neeldervelt heeft VNC in opdracht van de projectontwikkelaar 525 m meidoornhaag, 35 hoogstamfruitbomen en 250 st. bosplantsoen geplant. Er is puin en zwerfvuil geruimd en overbodige rasters zijn verwijderd. Het terrein is ingezaaid met een graskruidmengsel.

In Roermond heeft de VNC in de nabije omgeving van de provinciale weg N280 een compensatiegebied ingericht naar aanleiding van een dassenverhuizing aldaar. Na de succesvol uitgevoerde verhuizing is het gebied door de VNC in samenwerking met Stichting Das&Boom ingericht. In totaal is er 2100 meter struweelhaag, 1800 meter knip- en scheerhaag en 15 hoogstamfruitbomen aangeplant. De VNC voerde ook in 2020 het beheer hiervan uit.

Compensatiegebied Nistelrode

Het gebied rondom de golfbaan Nistelrode is een belangrijk dassenleefgebied. Ter compensatie van de uitbreiding van de golfbaan heeft de VNC met middelen van de golfbaan een perceel van ruim 2 ha aangekocht. Deze is omgevormd naar natuur en ingericht met 500 m houtwallen en 550 m aan faunaranden. Daarnaast is het perceel ingezaaid met een graskruidmengsel en wordt het als zodanig jaarlijks beheerd door de VNC.

Gemeente Nijmegen

Afgelopen jaren zijn in opdracht van de gemeente Nijmegen diverse opdrachten uitgevoerd: landschapsinrichting nabij de Elshof, aanleg houtwallen en boomgaarden in percelen langs de Postweg, en aan de Streekweg in Nijmegen is een deel van een populierenbos omgevormd tot een geschikt leefgebied voor dassen. De VNC verzorgt (langs de Postweg in samenwerking met de agrarische natuurvereniging De Ploegdriever) het jaarlijkse beheer van deze projecten.

Divers

Naast bovengenoemde werkzaamheden voeren wij diverse anderen projecten/werkzaamheden uit. Zo onderhoudt de VNC ieder jaar ruim 25 km aan hagen bij particuliere eigenaren o.a. langs de Meerwijkselaan, Postweg en Oude Kleefsebaan in Berg en Dal, landgoederen 't Mulra, het Jagershuis, StichtingTwickel, Middachten en de Stichting Maasheggen Balgoy. Verder zijn er diverse landschapswerken uitgevoerd voor o.a. de gemeente Heumen, gemeente Ede, de Bosgroep, particulieren en bedrijven. Ook het demonstratiegebied Palland, onderdeel van het Landschapmuseum van de VNC, wordt jaarlijks onderhouden.

4.3 PROGRAMMA MAASHEGGEN

Een belangrijk focusgebied van onze vereniging is de Maasheggen. Ons oudste cultuurlandschap en grootste hagenlandschap. Tijdens het Goed Geld Gala 2016 heeft de vereniging een prachtige bijdrage uit de extra trekking mogen ontvangen van de Postcodeloterij om een van onze oudste cultuurlandschappen en grootste aaneengesloten heggenlandschappen te redden. In combinatie met het agrarisch natuurbeheer, wat het mede door de VNC opgerichte Collectief Deltaplan Landschap in de Maasheggen mag uitvoeren, is een goede basis gelegd voor een opknappbeurt van het gebied.

In 2020 is aan het gebiedsproces verder vorm gegeven. Het nieuwe meerjaren uitvoeringsprogramma voor de Noordelijke Maasvallei, borduurt voort op de visie van Ruimte voor Herinnering in de Maasvallei uit 2005. Karakteristiek voor de Maasheggen is dat het landschap is verdeeld in een groot aantal kleine landbouwpercelen die van elkaar gescheiden zijn door meidoornheggen.

Eén van de projecten uit het uitvoeringsprogramma is het realiseren van het Natuurnetwerk Brabant (NNB) in het gebied tussen Maashees en Grave. De kavelruilcommissie, waar de VNC actief bij betrokken is, heeft een ambitie opgesteld waarbij er sprake is van vier kerngebieden met hoge natuurwaarde, verbonden met tussenzones met kleinschalige landbouw omzoomd met struweelhagen.

De commissie heeft een veldcoördinator ingesteld die gesprekken aangaat met boeren en particulieren in het gebied om zo hun wensen boven tafel te krijgen. Boeren die een toekomst voor zich zien in het maasheggengebied mogen met een plan komen om aan te tonen dat ze een plek verdienen in het gebied. Voor boeren die kiezen voor schaalvergroting wordt elders ruilgrond gezocht buiten het gebied.

De begrenzing van het Natuurnetwerk Brabant is flexibel, dat wil zeggen dat de status kan worden ingezet waar hij tijdens de gesprekken het hardst nodig blijkt te zijn. Dit komt het herstel van heggen ten goede waar het nodig is.

Extra project postcodeloterij

In 2016 heeft VNC een donatie ontvangen van de Nationale Postcodeloterij om ons oudste cultuurlandschap de Maasheggen te redden. VNC heeft het doel om de Maasheggen te beschermen, te herstellen en te ontwikkelen en hanteert met ondersteuning van het loterijgeld hiervoor verschillende strategieën. In 2020 heeft de VNC actief deelgenomen in een uitgebreid gebiedsproces met diverse actoren.

- **Aankoop/inrichting/beheer:** In 2020 zou een aankooptraject van een strategisch belangrijke grondpositie van 6 hectare worden afgerond. Helaas door corona heeft dit enige vertraging opgelopen. De aankoop zal nu in 2021 afgerond worden. Dan zal ook het heggennetwerk worden hersteld. Aangekochte gronden worden omgezet naar natuur. De gronden worden, gezien het bijzondere karakter van deze activa binnen de doelstelling van de vereniging, na aankoop tot op €1 afgeschreven. Ze bezitten geen economische waarde meer, en de VNC wil de gronden niet meer verkopen.
- Op woensdag 25 juli 2018 zijn de Brabantse Maasheggen officieel benoemd tot **UNESCO-biosfeergebied**. Biosfeergebieden belichamen een unieke relatie tussen natuurlijk en cultureel erfgoed. De Maasheggen zijn nu het enige biosfeergebied van Nederland. In het kader van dit plan is de VNC samen met de gemeente Boxmeer in 2016 de procedure gestart om het Maasheggengebied internationaal erkend te krijgen als UNESCO-gebied. Voor de Noordelijke Maasvallei is de toekenning van de biosfeerstatus een heuglijk feit.
In 2020 is er in gezamenlijk verband gewerkt aan een verdere duurzame ontwikkeling waarin het karakter van het gebied versterkt wordt. Ook zijn er onderzoeksprogramma's opgestart. Daarnaast wordt naar aanleiding van de UNESCO-status de recreatieve toegankelijkheid van het gebied verder ontwikkeld, waarbij in 2020 gewerkt is aan en opdracht is gegeven voor de ontwikkeling van fysieke markeringen in de vorm van toegangspoorten, meubilair en uitkijktorens. Ook is een slag gemaakt met de verdere invulling en ontplooiing van de sinds 2018 actieve website maasheggenunesco.com. De VNC is als partner bij beide ontwikkelingen betrokken.
- **Maasheggenboek:** Voor de productie van het Maasheggenboek is in 2020 verder gewerkt aan teksten, en zijn vele nieuwe foto's gemaakt van het gebied.

Beheer gemeenten Maasheggen

De verschillende Brabantse en Limburgse maasheggengemeenten schakelen tegenwoordig de groenploeg van de VNC in voor het beheer van de heggen op gemeentegronden. In 2020

is dit gedaan voor de gemeente Boxmeer, gemeente Mook en Middelaar, gemeente Bergen en gemeente Gennep. Circa 100 kilometer heggen worden op deze wijze kwalitatief en met een optimale biodiversiteitsdoelstelling beheerd.

Collectief Deltaplan Landschap

In 2015 is als enige landelijke collectief naast de 39 regionale collectieven De Coöperatieve Vereniging Deltaplan Landschap U.A. opgericht door Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, Stichting Werkgroep Grauwe Kiekendief en het Louis Bolk Instituut. Waar de regionale collectieven vooral een organisatorische rol aannemen, proberen we als landelijk collectief met onze kennisachtergrond grotere natuur- en landschapswinsten na te streven.

In 2020 is voor het agrarisch natuurbeheer invulling gegeven aan het kwaliteitshandboek, contractvorming en contractbeheer en ecologische monitoring. In totaal wordt er jaarlijks 50 kilometer maasheg beheerd. Er is een nieuwe gebiedsofferte ingediend voor hetzelfde gebied voor de vrijvallende contracten agrarisch natuurbeheer in 2020.

Daarnaast hebben we de kennis van de werkgroep grauwe kiekendief en van de boeren uit de Maasheggen gecombineerd om een eigen versie van een vogelakker te maken. Deze meerjarige vogelakkers worden geploegd, gezaaid en geoogst door deelnemers van het collectief, onder regie van de veldcoördinator. Een “maasheggen-vogelakker” bestaat afwisselend uit stroken luzerne en stroken kruidenrijk mengsel. Deze zijn geoptimaliseerd voor de geelgors en de patrijs.

Poelen.nu

Zomer 2019 is het project Poelen.nu van start gegaan. Poelen vormen onmisbare landschapselementen voor amfibieën in het agrarische cultuurlandschap. Helaas zijn er veel te veel voorbeelden van poelen die door slechte aanleg of slecht onderhoud ongeschikt zijn voor amfibieën — zoals de kamsalamander — en planten. Dankzij een subsidie ten behoeve van biodiversiteit van de Provincie Noord-Brabant, is dit project mogelijk geworden. De VNC werkt in het project samen met RAVON, FLORON, EIS Kenniscentrum Insecten, de Vlinderstichting, Staatsbosbeheer en Het Brabants Landschap. Dit poelenproject richt zich op het herstel van 28 amfibieënpoele in de Maasheggen en er worden maar liefst 35 nieuwe poelen aangelegd. Ook worden 120 poelen van Staatsbosbeheer door RAVON geïnventreiseerd op de kwaliteit voor amfibieën en planten.

Buiten de reservaten van Staatsbosbeheer is het cruciaal om tussen verschillende poelen een verbinding te maken. Dit doet men door op strategische plekken nieuwe poelen te graven bij boeren en particulieren. In deze agrarische zones worden twaalf nieuwe poelen aangelegd en drie bestaande poelen opgeknapt. De VNC verzorgt de coördinatie, de aanleg en de vergunningen. De boeren krijgen een compensatie als de VNC een poel op hun grond aanlegt. Ook op de eigen gronden van de VNC, aangekocht met de bijdrage van de Nationale Postcode Loterij, zullen 13 nieuwe poelen worden aangelegd. De groenploeg van de VNC zal ingezet worden bij de aanleg en het beheer van de poelen.

In totaal worden 120 poelen beoordeeld, 35 nieuwe poelen aangelegd en 28 poelen opgeknapt. Het project heeft een duur van vier jaar, tot en met 2022. In oktober 2020 heeft de groenploeg van de VNC vijf poelen hersteld.

4.4 ICOONLANDSCHAPPEN

De VNC is in 2018 begonnen met een nieuwe campagne: Icoonlandschappen. Grote delen van onze soms duizenden jaren oude natuurrijke agrarische cultuurlandschappen zijn reeds verdwenen door ruilverkaveling, wegeaanleg, delfstofwinning en verstedelijking.

Gelukkig zijn er ook gebieden die desondanks overeind zijn gebleven en hun cultuurlandschappelijke en -historische waarden hebben weten te behouden. Landschappen die vertellen hoe mooi, rijk en inspirerend ons land kan zijn, waar de geschiedenis nog zichtbaar is en waar wilde flora en fauna bewaard zijn gebleven. Gebieden die als zodanig een nationale voorbeeldfunctie hebben en van een onomstreden iconische waarde zijn voor het Nederlandse cultuurlandschap, ofte wel: Icoonlandschappen.

Het is de hoogste tijd om deze landschappen te belonen met de waardering die zij verdienen. Een onderscheiding die een buitengewoon compliment geeft aan de bewoners van zo'n gebied en deze zodoende voorziet van een waardering met nationale uitstraling. Een erkenning waardoor iedereen in Nederland weet waar deze icoonwaardige cultuurlandschappen liggen.

In 2020 stond de bekendmaking van het derde icoonlandschap van Nederland gepland. Door corona is dit uitgesteld.

4.5 LANDSCHAPSADVIES

De VNC heeft in 2020 gewerkt aan twee grotere landschapsadviezen.

Bergen en Gennep

In 2020 heeft de VNC een Maasheggenvisie voor de gemeente Gennep en Bergen opgesteld. De visie bestaat uit een streefbeeld, welke de ontwikkelingsrichting voor het gebied schetst voor de middellange termijn en een uitvoeringsstrategie. De gemeente Gennep heeft de visie in november 2020 vastgesteld in gemeenteraad. De gemeente Bergen heeft ervoor gekozen om de visie niet in de gemeenteraad in te brengen, omdat de gemeente Bergen al een integrale visie voor het Maasdal heeft laten ontwikkelen en de maasheggenvisie als een uitwerking daarvan wordt beschouwd. De gemeente Mook-Middelhaar, Gennep en Bergen hebben nu allen een door de VNC opgestelde Maasheggenvisie. Nu is het zaak om de mooie ambitie ook in het veld te realiseren. Om dit te bereiken hebben de drie gemeenten, met de maasheggenvisie als basis, gezamenlijk een aanvraag voor cofinanciering gedaan via de Regiodeal en de Investeringsagenda Limburg. Indien de aanvraag wordt gehonoreerd, komt er voldoende budget beschikbaar komen om op serieuze schaal het Limburgse Maasheggenlandschap te herstellen.

Rhoon

Ter compensatie van de aanleg van de Tweede Maasvlakte, moet in Rhoon een natuur- en recreatiegebied van 600 ha ontwikkeld worden. In 2013 heeft VNC, in samenwerking met het Louis Bolk Instituut en de Werkgroep Grauwe Kiekendief, een plan geschreven voor dit gebied, gericht op hoogwaardige akkernatuur, behoud en herstel van cultuurhistorie en passende recreatie.

Sinds eind 2016 is VNC met het Louis Bolk Instituut betrokken bij de begeleiding van de uitvoer van deze plannen. Zo is er in 2017 en de eerste helft van 2018 hard gewerkt aan een Streefbeeld, dat in juni 2018 feestelijk werd gepresenteerd. Het Streefbeeld is het gezamenlijk toekomstbeeld voor het Buitenland van Rhoon en vormt de basis voor de uitvoer van de maatregelen. In juli 2018 is de gebiedscoöperatie opgericht. In de coöperatie zitten boeren, natuurorganisaties, recreatieondernemers en alle anderen die een bijdrage willen leveren aan de ontwikkeling van het gebied. De centrale doelstelling van de coöperatie is het realiseren van het Streefbeeld. In de zomer van 2019 liep een openbare aanbesteding voor het adviseren en begeleiden van de coöperatie bij het realiseren van het streefbeeld, en het uitvoeren van monitoring. LBI en VNC hebben een consortium gevormd, samen met Natuurbalans, SOVON, Delphy en de WUR. Dit consortium heeft de aanbesteding gegund gekregen. In 2020 heeft VNC vanuit dit consortium vooral geholpen bij het maken van plannen voor de aanleg van hoogstamboomgaarden (die in 2021 zullen worden aangelegd), het meedenken over de inrichting van het gebied en het ondersteunen van de gebiedscoöperatie bij het opstellen van de plannen voor 2021.

4.6 OTTERPROJECT: DE GROEN BLAUWE RIJN ALLIANTIE

In de zomer van 2017 is de subsidiebeschikking vanuit Europa gekomen voor het projectvoorstel 'de Groen Blauwe Rijn Alliantie'. Dit driejarige Euregio-project is een samenwerkingsverband tussen in totaal twaalf Nederlandse en Duitse organisaties. De dekking is voor 50% gewaarborgd door Interreg V, en voor 25% door de provincies Gelderland en Nordrhein Westfalen. De laatste 25% bestaat uit de eigen bijdrage van de projectpartners. Het project richt zich op het gezamenlijk werken aan de versterking van grensoverschrijdende ecologische verbindingen, zoals het oplossen van migratieroutes van otters, kennisontwikkeling omtrent uiterwaardontwikkeling, (trek-)vismigratie en de ontwikkeling van een gezamenlijke monitoringsdatabase. De VNC zal zich binnen het project richten op het aanleggen van zogeheten 'stapstenen' voor de otter. Maar ook voor andere soorten zoals de oeverzwaluw en de ijsvogel worden maatregelen getroffen. Om de otter te helpen overleven in ons landschap met haar kale oevers, zullen er in totaal 40 kunstmatige 'otterholts' worden aangelegd. De VNC zorgt voor de aanleg daarvan. Otterholts zijn ondergrondse schuilplaatsen die otters gebruiken om te schuilen, slapen en jongen te werpen.

In Engeland heeft men al jaren ervaring met het aanleggen van kunstmatige otterholts. De VNC heeft diverse werkbezoeken aan otterexperts in Engeland afgelegd en de opgedane kennis in het project ingebracht. De VNC heeft in 2018 in Nederland de aanleg verzorgd van 6 ijsvogelwanden en 11 otterholts (met name langs de Linge, maar ook in de Ooijpolder). Ook is een oeverzwaluwwand bij Elst gerealiseerd, welke plek biedt aan 120 broedparen. In 2019 zijn in Duitsland nog eens 7

otterholts aangelegd op de door de Duitse partners aangewezen locaties. In Nederland zijn langs de Oude IJssel 17 otterholts en 4 ijsvogelwanden geplaatst en is er nog een oeverwalwand gerealiseerd in de buurt van Kekerdijk. In 2020 zijn er in samenwerking met de Duitse partners nog 9 otterholts door VNC aangelegd in Duitsland. Ook is nog een extra ijsvogelwand gerealiseerd in Nijmegen. Hoewel het project eigenlijk in april 2020 beëindigd zou worden, is vanwege corona uitstel verleend door de Euregio, waardoor het project tot juni 2021 verlengd is.

De meeste otterholts worden door de VNC gemonitord met behulp van wildcamera's. In 2019 is een holt meerdere malen door een otter bezocht. Ook in 2020 zijn beelden van otters bij de holts genomen, waarbij voor het eerst ook duidelijk te zien is dat de otter de holt in gaat. Het monitoren van de ijsvogelwanden wordt grotendeels uitgevoerd door de Vogelwerkgroep Nijmegen, en is in 2019 gestart. In 2020 werden in elk geval twee van de ijsvogelwanden gebruikt door broedende ijsvogels.

In 2020 is verder met de partners van de Groen Blauwe Rijn Alliantie nagedacht over de mogelijkheden voor een vervolgproject.

4.7 NATUUR IN DE STRAAT

De huidige generatie kinderen dreigt te vervreemden van de natuur. Ze groeien voornamelijk op in de stad en komen in het dagelijks leven nauwelijks nog in aanraking met 'natuur'. Dit in tegenstelling tot de natuurbeschermers van nu: vaak al op jonge leeftijd kregen zij de kans hun liefde voor natuur te ontwikkelen. Zonder natuurervaringen voor kinderen in de stad zullen er in de toekomst dan ook te weinig natuurbeschermers zijn.

Meer groen en natuur in de stad zorgt voor een schonere en gezondere leefomgeving. Het draagt bij aan een gezonde ontwikkeling van kinderen, biedt recreatiemogelijkheden dicht bij huis en vergroot de aantrekkelijkheid van een stad, waarmee het tevens een gunstig effect heeft op het vestigingsklimaat voor bedrijven.

Net als vorig jaar hebben we prioriteiten moeten stellen in onze activiteiten en hebben wij ervoor gekozen ons primair te richten op de opschaling van landschapsherstelwerkzaamheden en lobby in het kader van Deltaplan Landschap, waardoor minder tijd besteed kon worden aan Natuur in de Straat dan gewenst.

Vanwege corona kon de jaarlijkse uitreiking van de Gouden Zwaluw geen doorgang vinden.

4.8 HET DIGITALE LANDSCHAPSARCHIEF

Van 2012 tot 2019 heeft de VNC geparticipeerd in de Stichting Natuurbeelden, in samenwerking met Beeld en Geluid. Daarbij lag de focus van de VNC op cultuurlandschappen met de daarbij horende natuurwaarden. Ongeveer 30 uur aan videobeelden is gemaakt door filmer Michael Sanderson – bekend van 'de Nieuwe Wildernis', waarvan ook veel 'specials' vanuit de lucht met een drone. De VNC kan rechtenvrij over deze digitale catalogus beschikken.

Daarnaast is de VNC ook zelf gestart met het vastleggen van bijzondere cultuurlandschappen. De VNC beschikt daarvoor over twee drones, waarmee bijzondere cultuurlandschappen door de seizoenen in beeld worden gebracht.

In 2020 is verder gewerkt aan het vullen van dit digitale landschapsarchief. Beelden worden frequent ingezet voor diverse projecten van de VNC, zoals het Landschapmuseum, Icoonlandschappen, en social media.

4.9 GOUDEN MISPEL EN GOUDEN ZWALUW

Vanwege de corona-pandemie konden zowel de uitreiking van de Gouden Zwaluw, als de Gouden Mispel, geen doorgang vinden. De VNC hoopt dat deze jaarlijkse uitreikingen weer in 2021 opgepakt kunnen worden.

4.10 DAS&BOOM

De stichting Das&Boom zet zich in om het maatschappelijk draagvlak voor de noodzakelijke bescherming van de das in stand te houden en te bevorderen, door middel van het geven van adviezen, voorlichting en educatie. Dit draagvlak is noodzakelijk om de huidige mate van wettelijke bescherming te kunnen continueren.

De Stichting volgt het overheidsbeleid, zo nodig door middel van het aanspannen van gerechtelijke procedures en geeft gevraagd en ongevraagd adviezen ter bevordering van een optimale bescherming van de das. Hulpbehoevende dassen worden door Das&Boom opgevangen en op een verantwoorde wijze uitgezet.

Ook verstrekt Das&Boom ecologische adviezen, ontwikkelt ze compensatieplannen bij ruimtelijke ingrepen in dassenleefgebied, en worden ontheffingen voor de Wet natuurbescherming voor derden geschreven. Wanneer dassen het veld moeten ruimen om redenen van groot openbaar belang, voert Das&Boom de dassenverhuizingen uit.

Door de toenemende bevolking en het bijbehorende ruimtebeslag neemt het aantal interacties tussen mensen en de das toe. Dat betekent voor de nabije toekomst meer ruimtelijke ingrepen in dassenleefgebied, dus meer advieswerk door Das&Boom voor particulieren, bedrijven en overheden, meer dassenverhuizingen, meer schademeldingen en meer dassenslachtoffers.

Een van de grootste uitdagingen voor Das&Boom, in het huidige spanningsveld tussen mensen- en dassenbelangen, is bij de huidige lichte groei van de populatie het draagvlak voor de bescherming van de das te kunnen behouden. Met andere woorden, voorkomen dat dassenbelangen bij ruimtelijke ingrepen in dassenleefgebied gebagatelliseerd worden.

Door toenemende burchtverstoringen (D&B heeft 2 steekgroeven uitgevoerd in Limburg, waarbij de helft van de dassenburchten verstoord bleek), voedselgebrek door het steeds meer opofferen van weilanden (ideaal foerageergebied) voor akkerbouw (mais) en zonneparken, toenemende droogte (zomers zijn regenwormen in uitgedroogde grond steeds moeilijker te vangen) duiken dassen steeds vaker op binnen de bebouwde kom om voedsel te vinden. Burgers melden steeds vaker (met name Limburg) overlast van dassen, die in gazons voedsel proberen te vinden.

Das&Boom benadrukt dan steeds dat er niet steeds meer dassen komen (dit wordt vooral door boeren beweerd) maar dat de dieren noodgedwongen de menselijke omgeving bezoeken.

Bij dassenverhuizingen en compensatieplannen werkt Das&Boom nauw samen met de VNC: het streven is dat door Das&Boom geadviseerde compenserende landschapsmaatregelen door de VNC uitgevoerd en beheerd worden. Deze samenwerking is al regelmatig succesvol gebleken.

Das&Boom vangt hulpbehoevende en verweesde jonge dassen op. Daarvoor benut Das&Boom de kennis en faciliteiten, opgebouwd tijdens de afgelopen 37 jaar, om individuele dassenslachtoffers, zoals verkeerslachtoffers en verweesde dassen, op een zinvolle manier te kunnen helpen.

Das&Boom beschikt over een bereikbaarheidsdienst, die 24 uur per dag bereikbaar is voor het geven van informatie en advies aan hulpverlenende organisaties en dierenartsen.

Na revalidatie zet Das&Boom hulpbehoevende dassen weer uit in de natuur. Ook daarbij wordt de kennis ingezet van afgelopen decennia, zodat de kans op succes zo maximaal mogelijk is.

Helaas blijkt het steeds lastiger om een plek te vinden om grootgebrachte verweesde dassen uit te kunnen zetten. Waar dassen een paar jaar geleden bij organisaties als Natuurmonumenten en bijvoorbeeld het Brabants Landschap nog welkom waren, wordt die bereidheid steeds kleiner onder druk van boeren, die landbouwschade vrezen. Das&Boom maakt zich samen met

Dassenwerkgroepen, natuurorganisaties, WNE's en het LTO hard voor het schrappen van behandelkosten en eigenrisico bij dassenschade. In Limburg betalen boeren niets, in Noord-Brabant moeten zowel behandelkosten als eigen risico betaald worden: samen vaak meer dan de geleden schade.

Advies en onderzoek

Das&Boom beschikt als enige organisatie in Nederland over een actuele database van alle dassenburchten, dassenvoorzieningen en dassenslachtoffers in Nederland. Deze gegevens worden actueel gehouden, en vormen de basis van het ecologisch advieswerk van Das&Boom en worden gebruikt voor het adviseren van faunavoorzieningen op de meest gevaarlijke knelpunten voor dassen.

Bij Das&Boom komen veel meldingen binnen van bedreigde dassenburchten door ruimtelijke ontwikkelingen, van burchtverstoringen, van overlast door dassen of van niet functionerende dassenvoorzieningen.

Handhavingsverzoeken worden ingediend en samen met andere organisaties (o.a. milieufederaties) worden zienswijzen of bezwaren ingediend. Eveneens worden in Nederland nog steeds ontheffingen verstrekt die de dassenbelangen niet behartigen, waar Das&Boom dan de nodige tijd in moet steken om die te corrigeren. Daarnaast fungeert Das&Boom ook als vraagbaak voor de meest uiteenlopende zaken over dassen. Het bijhouden van de contacten met de diverse dassenwerkgroepen behoort ook tot de taken van Das&Boom.

Begin 2017 is de nieuwe Wet natuurbescherming in werking getreden. De das is nu niet meer 'strikt' beschermd en ook wordt het verstoren van een dassenburcht niet meer letterlijk genoemd als 'verboden handeling'.

Een verkeerde interpretatie van deze wet heeft al gezorgd voor meer burchtverstoringen.

De wettekst in artikel 3.10, namelijk het verbod om 'de verblijf- en voorplantingsplek van de das opzettelijk te beschadigen of vernielen', heeft al veel organisaties, waaronder provincies en gemeentes, op het verkeerde been gezet.

Inmiddels is duidelijk dat met artikel 3.10 bedoeld wordt, dat de zogenaamde 'ecologische functionaliteit' van een dassenburcht behouden moet blijven bij ruimtelijke ingrepen in dassenleefgebied.

Alleen als zo'n ingreep een groot maatschappelijk belang heeft en uitvoering elders onmogelijk is, kunnen die plannen onder voorwaarden doorgaan. Dan moeten er zoveel mitigerende maatregelen getroffen kunnen worden, dat de functionaliteit van de dassenburcht behouden kan blijven en moet verloren gegaan voedselgebied worden gecompenseerd. Wanneer ook dit alles onmogelijk blijkt rest enkel een dassenverhuizing.

Op de website van Das&Boom zijn de consequenties van alle relevantie wetartikelen rond de bescherming van de das praktisch per deelonderwerp uitgewerkt.

Deze uitwerking is ook per provincie uitgewerkt en aangeboden aan die provincies.

In die provinciale beleidsaanbevelingen is de huidige en verwachte populatie groei per provincie weergegeven, dit in samenwerking met de Zoogdiervereniging.

Daaruit komt naar voren dat de populatie op de meeste locaties nauwelijks meer zal kunnen groeien. Hiermee worden ongefundeerde beweringen van agrariërs over dreigende dassenplagen weerlegd.

Ook in 2020 heeft de ongereguleerde aanleg van zonneparken in landbouwgebieden voor veel extra werk gezorgd. Daar waar dassen in het geding komen, probeert Das&Boom op beleidsniveau de aanleg van deze zonneparken tegen te gaan. Daar waar al een vergunning is verleend probeert Das&Boom de schade te beperken door zinvolle landschappelijke inpassingen te adviseren.

Na een flinke stijging van het aantal geregistreerde dode dassen (meestal verkeersslachtoffers) in 2017 van 1462 ten opzichte van de 1035 in 2016, was er in 2018 weer een afname van het aantal dode dassen tot 1316, en 1345 in 2019.

In 2020 wordt een aantal tussen ca 1500 dode dassen verwacht. Omdat er veel factoren van invloed zijn op het aantal dassenslachtoffers, zegt dat niet direct iets over de ontwikkeling van de populatie. Als een das ten gevolge van een mankement in de dassenvoorziening aan zijn einde kwam, werd de beheerder van de voorziening hiervan op de hoogte gesteld, met het dringende verzoek het mankement direct op te lossen.

Das&Boom heeft in 2020 diverse betaalde opdrachten verricht voor (semi) overheden, adviesbureaus, projectontwikkelaars en particuliere organisaties. De adviesopdrachten waren zeer divers:

- Dassenverhuizing in Soesterberg, plangebied wordt nog steeds gemonitord
- Opdracht gemeente Waalwijk compensatiemaatregelen in verband met woningbouwproject Akkerlanen nabij dassenburcht
- Advies Huurlingsedam Wijchen
- Verplaatsing dassen Molkwerum, Prorail
- Advies Bakelse plassen, Theunessen
- Monitoren dassen uitzetren, gemeente Uden

- Verplaatsing das op industrieterrein, gemeente Cuijk
- Advies dassenoverlast diverse holle wegen, gemeente Eeisdien-Margraten
- Ontwerp en aanleg kunstburcht gemeente Hilversum, provincie Noord Holland
- Maatregelen burchtverstoring Spekklef, gemeente St Anthonis
- Onderzoek das talud A326, Provincie Gelderland
- Inrichtingsplan Schouwbroek, gemeente Zutphen
- Aanpak verlaten dassenhol onder weg, gemeente Bernheze
- Dassenburcht schouw pad sloot Buinen, Waterschap Hunze en Aa's
- Second opinion aanleg N282 Vliegveld Gilze Rijen, provincie Noord-Brabant
- Gegevens levering spoor Nijmegen-Roermond, Movares
- Advies verlengde Noordlaan, Gemeente Uden
- Gegevenslevering dassenburchten, gemeente Barneveld
- Advies voorkomen overlast dassenburcht nabij begraafplaats, gemeente Barneveld
- Advies nieuwe locatie Scouting Oud Laar Blericum, gemeente St, Michielsgestel
- Advies Maaspark Well, Theunissen
- Advies Treehouse Roessinkdrijfdijk Hengelo (Gld), Blokvoort Advocaten
- Advies en ecologische begeleiding hollen in dijk, Recreatieschap Midden Nederland
- Inrichting en compensatieplan Berk en Hout Udenhout, Triborg
- Advies haven Heijen, Theunissen
- Inrichtingsplan + ontheffing Wnb zonnepark Wenumseveld
- Dassenburcht in waterschapssloot Heide en veldweg Sibbe, Zuurmond -de Jong
- Samenwerkingsproject LPO (Franse natuurbeschermingsorganisatie) passieve verhuizing dassenburcht in spoor Strasbourg opdracht SNCF (Société nationale des chemins de fer Français)
- Advies probleem dassen op schiereiland sluiscomplex Roermond, Adviesbureau IDeerde
- Juridische traject tegen de bouw villa Schin op Geul, pal naast dassenburcht, provincie Limburg. In 2021 naar Raad van State
- Jaarlijkse monitoring N280 e.o t/m 2021
- Inrichtingsplannen diverse Zonneparken
- Inrichtingsplan dassencorridor Zutphen
- Advies inrichting woonwijk Huurlingsedam Wijchen.

Opvangcentrum

Das&Boom zet haar expertise in om hulpbehoevende dassen op een zo terughoudende manier te helpen en draagt deze visie uit. Dat houdt onder meer in dat bij meldingen van jonge dassen terughoudend wordt opgetreden en alleen wordt ingegrepen wanneer het zeker is dat het dier in de natuur niet zal overleven. Bij verweesde dassen wordt geprobeerd de dieren te helpen op de kraamburcht met bijvoeracties.

In het Opvangcentrum werden in 2020 28 dassen opgevangen: 6 volwassen dieren en 22 verweesde jonge dassen. Van de verweesde dassen zijn er 3 geëuthanaseerd en 2 gestorven. De overige 17 zijn uitgezet in verschillende bestaande uitzetrennen.

Van de 6 volwassen dassen zijn er 4 uitgezet en 2 geëuthanaseerd.

Het Opvangcentrum draagt ook de zorg voor de twee dassen van het Landschapmuseum van de VNC, een van de weinige plaatsen waar dassen in levenden lijve te zien zijn. Dit is zeer belangrijk bij het verwerven van maatschappelijk draagvlak voor de bescherming van deze dieren, voor dassenvoorzieningen en de verbetering van het cultuurlandschap, het leefgebied van deze dieren.

5. FINANCIËEL VERSLAG

5.1 Financiën 2020

De volgende pagina's bieden een overzicht van de balans per 31 december 2020 uit de jaarrekening 2020, de staat van baten en lasten over 2020 uit de jaarrekening 2020 en een toelichting op de lastenverdeling 2020. De volledige jaarrekening, inclusief de hierbij afgegeven controleverklaring, is beschikbaar via het kantoor van de VNC. Als bijlage 1 van dit jaarverslag is toegevoegd de controleverklaring afgegeven bij de samengevatte jaarcijfers 2020.

Countus
 daar reken je op
 VOOR IDENTIFICATIE-
 DOELEINDEN BEHORENDE BIJ
 CONTROLEVERKLARING D.D.
 27 mei 2021

Vereniging Nederlands Cultuurlandschap
 Jaarrekening 2020

BALANS PER 31 DECEMBER 2020

	31 december 2020		31 december 2019	
	€	€	€	€
Activa				
<i>Materiële vast activa</i>				
Grond	1		1	
Inventaris/automatisering	31.618		31.433	
Landbouw materieel (project gebonden)	223.227		239.664	
Transportmiddelen	29.334		13.054	
Opslagruimte/werkplaats	p.m.		p.m.	
		284.180		284.152
<i>Voorraden</i>				
Voorraad verkoopartikelen	834		1.112	
		834		1.112
<i>Vorderingen</i>				
Debiteuren	80.306		53.294	
Nog te factureren (projecten)	76.292		85.734	
Overige vorderingen	50.780		101.000	
Overlopende posten	500		1.000	
		207.878		241.028
<i>Liquide middelen</i>		1.137.236		1.081.435
Totaal		<u>1.630.128</u>		<u>1.607.727</u>
Passiva				
<i>Reserves</i>				
Continuïteitsreserve	655.789		614.645	
Bestemmingsreserve grondaankoop	195.000		195.000	
		850.789		809.645
<i>Schulden (kortlopend)</i>				
Crediteuren	71.834		58.653	
Loonbelasting/Sociale lasten	16.566		18.978	
Omzetbelasting	11.109		16.789	
Pensioenfondsen	14.345		13.225	
Vooruitontvangen projectsubs/inkomsten	592.724		611.759	
Te ontvangen facturen (uitvoeringsprojecten)	3.502		6.737	
Overige schulden	69.259		71.941	
		779.339		798.082
Totaal		<u>1.630.128</u>		<u>1.607.727</u>

Vereniging Nederlands Cultuurlandschap
Jaarrekening 2020

27 mei 2021

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2020

	werkelijk 2020	begroot 2020	werkelijk 2019
<i>Baten:</i>	€	€	€
b Baten van particulieren	234.942	148.150	165.169
Baten van bedrijven	676.807	894.591	697.131
Baten van loterijorganisaties	592.506	772.751	582.131
Baten van subsidies van overheden	66.851	131.500	324.910
Baten van andere organisaties			
zonder winststreven	2.518	0	21.848
Som van de geworven baten	1.573.624	1.946.992	1.791.189
Overige baten	11.266	16.350	17.487
d Som van de baten	1.584.890	1.963.342	1.808.676
<i>Lasten:</i>			
Besteed aan doelstelling			
- Voorlichting en educatie	33.809	37.407	34.644
- Landschapsmuseum	39.714	48.367	31.928
- Deltaplan, beleid en advies	342.981	328.998	365.974
- Collectief Deltaplan landschap	19.652	26.279	33.651
- Poelen.nu	6.583	72.393	0
- Deltaplan uitvoering	670.355	807.373	633.106
- Maasheggen en NPL	91.962	271.551	81.216
- Natuur in de straat	199	14.134	7.385
- Groen/blauwe Rijn alliantie (Otter)	51.274	74.219	141.862
- Das&Boom, opvang&advies	175.208	158.491	216.102
c	1.431.737	1.839.212	1.545.868
a Wervingskosten	27.475	15.322	12.712
Beheer en administratie			
- Kosten beheer en administratie	84.534	108.808	110.628
e Som der lasten	1.543.746	1.963.342	1.669.208
Resultaat	41.144	0,00	139.468
Resultaatbestemming;			
Toevoeging/onttrekking aan:			
- continuïteitsreserve	41.144	0	19.468
- bestemmingsreserve grondaankoop	0	0	120.000
	41.144	0	139.468

Procentueel aandeel kosten eigen fondsenwerving

t.o.v. baten eigen fondsenwerving (a : b) 1,7% 0,8% 0,7%

Volgens richtlijnen van het CBF dient het procentueel aandeel kosten eigen fondsenwerving t.o.v. baten eigen fondsenwerving (a:b) beneden de 25% te liggen. De VNC streeft ernaar dit percentage onder de 10% te houden. Voor 2019 is dit percentage 0,7%

Procentueel aandeel lasten besteed aan doelstelling

t.o.v. lasten (c : e) 92,7% 93,7% 92,6%

De VNC streeft er naar om het aandeel lasten besteed aan doelstelling t.o.v. totale lasten (c : e) meer dan 85% te laten zijn. Voor 2019 bedraagt dit percentage 92,6%

Procentueel aandeel lasten besteed aan doelstelling

t.o.v. baten (c : d) 90,3% 93,7% 85,5%

De VNC streeft er naar om meer dan 85% van de baten aan de doelstelling te besteden (c : d). Voor 2019 komt dit percentage uit op 85,5%.

27 mei 2021

Bestemming	Doelstelling										Wervingskosten	Beheer en administratie	begroot 2020
	Voorlichting en educatie	Landschap-museum	Collectief Deltaplan Landschap	Deltaplan beleid en advies	Poelen, nu	Landschaps herstelprojecten	Natuur in de straat	Maasheggen NPL	de Groen-Blauwe Rijn alliantie (otter)	Das&Boom (Opvang& advies)			
Laasten													
Subsidies en bijdragen													
Afdrachten													
Aankopen en verwervingen	23.932	13.817	2.877	28.626		329.151		32.850				0	0
Uitbesteed werk								5.296				0	0
Publiciteit en communicatie									1.391	29.632		0	0
Personeelskosten	8.463	20.528	13.955	261.266	5.446	235.654	153	46.049	40.528	112.833	2.085	78.307	882.642
Huisvestingskosten	580	2.204	1.158	21.792	467	26.882	19	3.188	3.840	13.440	117	2.556	63.900
Kantoor- en algemene kosten	653	2.479	1.302	24.517	525	30.244	21	3.587	4.320	15.121	132	2.875	110.200
Afschrijvingskosten	181	686	360	6.780	145	48.424	6	992	1.195	4.182	37	796	51.800
totale uitvoeringskosten	33.809	39.714	19.652	342.981	6.583	670.355	199	91.962	51.274	175.208	27.475	84.534	1.912.342

Bijlage A Uitvoeringskosten 2020

	Werkelijk 2020	Begroot 2020	Werkelijk 2019
--	----------------	--------------	----------------

Gemiddeld aantal personeelsleden*

Totaal bezoldiging bestuurders en toezichthouders

De bestuursleden H. Keerweer (voorzitter) en D. Smid (penningmeester) ontvangen voor hun bestuursinzet ieder €1.500 vrijwilligersvergoeding

Leningen, voorschotten en garanties verstrekt aan bestuurders en toezichthouders

* uitgedrukt in fulltime arbeidsplaatsen

De VNC streeft er naar om de kosten voor beheer en administratie onder de 20% van de totale uitvoeringskosten te houden. Voor 2020 is dit percentage 5,5%.

De kosten worden, daar waar mogelijk, direct toegerekend aan alle kostendragers van de organisatie en zijn verantwoord onder 'uitbesteed werk'.

De personeels-, huisvestings-, kantoor- en algemene- en afschrijvingskosten en rente worden toegerekend aan alle kostendragers op basis van het aantal gerealiseerde arbeidsuren.

5.2 Begroting 2021

	begroot 2021	
Baten:		
Baten van particulieren	155.000	b
Baten van bedrijven	801.521	
Baten van loterijorganisaties	550.100	
Baten van subsidies van overheden	82.000	
Baten van andere organisaties zonder winststreven	0	
Overige baten	12.200	
Som der baten	1.600.821	d
Lasten:		
Besteed aan doelstelling		
- Voorlichting/PR en educatie	36.111	
- Landschapsmuseum	46.681	
- Deltaplan beleid en advies	398.313	
- Collectief Deltaplan landschap	27.187	
- Poelen.nu	72.558	
- Maasheggen en NPL	55.898	
- Landschapsherstelprojecten	639.847	
- Natuur in de straat	10.439	
- De Groen-Blauwe Rijn alliantie (otter)	10.325	
- Das&boom, opvang&advies	158.951	
	1.456.310	c
Werving baten		
- Kosten eigen fondsenwerving	21.271	a
- Kosten gezamenlijke acties	0	
- Kosten acties derden	0	
- Kosten verkrijging subsidies overheden	0	
- Kosten van beleggingen	0	
	21.271	
Beheer en administratie		
- Kosten beheer en administratie	123.240	e
Som der lasten	1.600.821	f
Resultaat	-0	
Resultaatbestemming		
Toevoeging/onttrekking aan:		
- continuïteitsreserve	0	
- bestemmingsreserves	0	
- herwaarderingsreserve	0	
- algemene reserve	0	
- bestemmingsfonds	0	
	0	
Procentueel aandeel kosten eigen fondsenwerving t.o.v. baten eigen fondsenwerving (a : b)		
	13,7%	
Procentueel aandeel lasten besteed aan doelstelling t.o.v. lasten (c : f)		
	91,0%	
Procentueel aandeel lasten besteed aan doelstelling t.o.v. baten (c : d)		
	91,0%	
Procentueel aandeel lasten besteed aan beheer en administratie t.o.v. totale lasten (e : f)		
	7,7%	

6. JAARPLAN 2021

6.1 INLEIDING

2021 zal een jaar worden met verschillende onzekerheden, vanwege de corona-pandemie. Net als in 2020, zal voor 2021 de corona-crisis een impact hebben op de organisatie. Verschillende projecten zullen vertraagd, of zelfs geen doorgang hebben. In dit jaarplan zijn o.a. de VNC-evenementen zoals de Gouden Mispel en Gouden Zwaluw wel opgenomen, maar onzeker is of ze doorgang kunnen vinden. Evenals de bekendmaking van een derde Icoonlandschap. In 2020 zijn deze evenementen afgelast. Ook een volledige openstelling van het Landschapmuseum in pandig is met zeker een jaar uitgesteld.

Financiële consequenties zullen zich de komende jaren laten zien. Gezien de gedane investeringen door overheden op coronagebied, en afhankelijk van of en hoe een economische crisis zich gaat ontwikkelen, zal er bezuinigd worden. Natuur, landschap en cultuur zijn dan vaak het eerst aan de beurt.

Desondanks zal de VNC zich ambitieus vol inzetten op diverse gebieden. Voorliggend jaarplan is opgesteld uitgaande van het feit dat 2021 weer genormaliseerd zal zijn. In 2021 ligt, net als voorgaande jaren, een belangrijke focus op de bescherming en vervolmaking van het Maasheggen gebied. Niet alleen aan Brabantse, maar ook aan Limburgse kant, waar we samenwerken met het collectief Natuurrijk Limburg.

Ook zal in 2021 een vervolg gegeven worden aan de aanleg van bloem- en kruidenrijke randen langs landschapselementen, om de noodlijdende insectenwereld te helpen aan te sterken. Relatief nieuwe methoden, zoals 'sinusbeheer' en aanleg van 'keverbanken', zullen hierbij ingezet worden. Ook krijgen solitaire bijenprojecten aandacht.

De groenploeg van de VNC heeft hierin een belangrijk aandeel. De projectenportefeuille groeit nog steeds gestaag. Er worden steeds meer kilometers gemaakt, met een kwalitatief hoogwaardige uitstraling. Dit is van het allergrootste belang om het goede voorbeeld te geven. Ook in 2021 zullen kansen niet onbenut gelaten worden om deze groei door te zetten.

Tevens zal de energietransitie komend jaar wederom extra inzet vragen. Vanwege de gebrekkige sturing vanuit de overheid, leidt het tot verspilling van landbouwgrond, cultuurlandschappen en zelfs natuur, biodiversiteit en grondstoffen. De VNC zal blijven toetsen aan wet- en regelgeving, daarbij telkens alternatieven naar voren trachten te brengen. Op 1 locatie zal de VNC onder strenge voorwaarden input leveren voor een pilot voor een groen zonnepark.

6.2 ORGANISATIE

6.2.1 BESTUUR

Binnen het bestuur van de VNC zullen in 2021 de volgende bestuurstermijnen eindigen:

Harry Keereweer (einde 3e termijn) niet herkiesbaar

Louis Dolmans (einde 2e termijn) herkiesbaar

Fried Frederix (einde 2e termijn) herkiesbaar

Annet Kempenaar (einde 1e termijn) herkiesbaar

Voorzitter Harry Keereweer kan statutair gezien na drie termijnen niet herkozen worden. Het bestuur van de VNC zal zich begin 2021 buigen over een nieuw voorzitterschap. Voorts wordt er naar gestreefd om in de komende periode tot een stabiele minimale bezetting van 7 leden te komen.

6.2.2 PERSONEEL EN VRIJWILLIGERS

Voor 2021 is een personeelsgrootte van 16,10 fte begroot, een lichte stijging ten opzichte van 2020.

In de begroting van 2021 is bij de personeelslasten een inflatiecorrectie van 1,5% toegepast.

De VNC heeft een vrijwilligersbeleid opgesteld, waarbij het uitgangspunt is om het werken en omgaan met vrijwilligers te professionaliseren zodat het aantal vrijwilligers de komende jaren kan groeien, met behoud van betrokkenheid en plezier in het werk, zowel bij de VNC-medewerker als de vrijwilliger, waardoor vrijwilligers daadwerkelijk het gevoel krijgen erkend en gewaardeerd te worden.

In 2021 zal actief versterking gezocht worden voor de vrijwilligersgroepen 'groenbeheer' en 'Gastheer/gastvrouw Landschapmuseum'.

SMART:

- *Herkiesbaar stellen Louis Dolmans, Fried Frederix en Annet Kempenaar*
- *Aantrekken 2 nieuwe bestuursleden*
- *Aantrekken 5 nieuwe vrijwilligers*

6.3 VOORLICHTING , FONDSENWERVING EN LEDEN

6.3.1 LANDSCHAPMUSEUM

- *Begrotingspost ‘Landschapmuseum’ uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2021*

In 2020 zou het Landschapmuseum een uitbreiding in de vorm van een blijvende tentoonstelling over Huis Wylerberg krijgen. Vanwege corona is dit uitgesteld. Gesitueerd in de historische muziekzaal beschrijft de tentoonstelling de bewogen geschiedenis van het huis en haar bewoners, door middel van tekst en beeld, historische objecten en een ter plekke te bekijken documentaire. De VNC hoopt de tentoonstelling in 2021 te kunnen openen.

6.3.2 COMMUNICATIE

- *Onderdeel van begrotingspost ‘Voorlichting/PR/educatie’ uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2021*

Bij de uitvoeringen van de projecten en programma's in 2021 zal elke mogelijk benut worden om deze VNC-activiteiten onder de aandacht te brengen van de diverse media. Actief zullen voor ieder project media-momenten gekozen worden, en aangeboden worden aan de meest geschikte mediakanalen. Daarbij wordt gebruik gemaakt van verkregen beeldmateriaal uit het project ‘Het digitale landschapsarchief’ van de VNC.

De achterban van de VNC zal intensiever betrokken worden bij de behaalde resultaten van projecten. Dit kan enerzijds door frequenter digitale projectupdates richting leden te sturen, nu eenvoudiger geworden dankzij vernieuwde ledenadministratie-software. Anderzijds kan gedacht worden aan ‘mee-doe-dagen’ bij bepaalde projecten.

6.3.3 FONDSENWERVING EN LEDEN

- *Begrotingspost ‘Eigen fondsenwerving’ uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2021*

In 2021 zullen voor verschillende (lopende) projecten aanvragen gedaan worden bij fondsen/subsidieverstrekken.

Behaalde successen zullen meer gedeeld worden, waardoor een juiste mindset wordt gecreëerd voor potentiële leden.

Drie financiële wervingsacties onder leden zijn gepland.

SMART:

- *Opening tentoonstelling Landschapmuseum*
- *Creëren van minimaal 1 mediamoment per project/programma*
- *Creëren van minimaal 2 mediamomenten rondom de overkoepelende doelstelling*
- *Drie financiële wervingsacties onder de leden/donateurs*
- *Optimalisatie inzet social media*
- *Financiële aanvragen voor projecten uitzetten bij 2 grotere fondsen en 4 kleinere fondsen.*

6.4 PROJECTEN/PROGRAMMA'S VERENIGING NEDERLANDS CULTUURLANDSCHAP

6.4.1 BELEIDSBEINVLOEDING

- *Onderdeel van begrotingspost 'Deltaplan beleid en advies' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2021*

De VNC heeft zich afgelopen jaren samen met LandschappenNL ingespannen om RVO en het Ministerie van Landbouw te overtuigen de perverse prikkels en anti stemming bij agrariërs jegens landschapselementen weg te nemen. Bij het bepalen van het subsidiabele landbouwooppervlak wordt nu gebruik gemaakt van luchtfoto's, waarin met enige regelmaat de slagschaduw van de landschapselementen per abuis wordt meegeteld bij het bepalen van de oppervlakte van die elementen. Boeren hebben daar last van, want met een beetje pech kan dat zo een paar hectare minder subsidiabele landbouwgrond betekenen. Gebruik maken van kadaster en satellietbeelden is een stuk nauwkeuriger dan gebruik maken van luchtfoto's. Het biedt tevens veel minder ruimte aan interpretatie van breedte en oppervlakte van landschapselementen.

Daarom zal de VNC de druk blijven verhogen op de overheden, om deze landschapselementen - net als in de ons omringende landen - gewoon bij de landbouwbedrijven te rekenen en niet langer af te trekken van de subsidiabele ruimte.

Ook in de stikstofdiscussie en de te verwachten beleidskaders, is het van belang de zijde van de duurzame landschaps- en diervriendelijke bedrijven te kiezen. Deze bedrijven zijn straks hard nodig voor de omschakeling naar kringloop landbouw. Streven naar een landschapsvriendelijke perceelregistratie en het op peil houden van de veestapel bij de goede bedrijven.

Voorts vraagt de Energietransitie (plaatsing zonneparken/windmolens) extra inzet. De VNC is tegenstander van grootschalige energieopwekking op landbouwgronden en wil zonopwekking op daken en liefst in landen met veel zon, zoals in woestijnen, waar ze net als windmolens op zee twee keer zo rendabel zijn als landinwaarts op deze breedte graad. Dit is belangrijk ook gezien het beslag die beide energieopwekkingsvormen zullen leggen op grondstoffen en ruimte.

In Nederland hebben we echter te maken met de keuze voor decentralisatie: deze zorgt voor een grote spreiding aan initiatieven, die slecht aansluitbaar zullen zijn op het net, en landschappelijk overal wel gevolgen hebben.

Daarnaast heeft de Natuur- en Milieubeweging zich, doordat ze de Tweede Kamermotie over de zonneladder heeft afgezwakt, uitgesproken niet tegen energieopwekking op land en volgens sommige organisaties zelfs in natuurgebieden te zijn... Ook de Regionale Energiestrategieën (RES) en politiek verantwoordelijken (gemeenten en provincies) hebben geen heldere keuzes gemaakt om eisen te stellen rond de ecologische gevolgen van zonneparken voor bodem, natuur en landschap en hebben geweigerd positieve maatregelen verplicht te stellen.

Inmiddels schieten de plannen voor zonneparken (groot- en kleinschalig) als paddenstoelen uit de grond.

Daarom heeft de VNC besloten om, onder strenge voorwaarden, input te leveren bij 1 pilot project. Dit is in 2020 gestart, en zal in 2021 verder doorontwikkeld worden.

Het dient een groen park te worden, voorzien van landschapselementen, waar voldoende ruimte tussen de panelen is voor zon en water en waar bedreigde diersoorten zich thuis voelen. Wanneer

het park over circa 30 jaar vertrekt blijft het eromheen gerealiseerde landschap – met een hoge biodiversiteit en toegankelijkheid voor omwonenden – bestaan.

Verder zal de VNC beleidsmatige invloed blijven uitoefenen om de urgentie rondom landschap en biodiversiteit hoger op de maatschappelijke agenda te krijgen. Een en ander in het kader van het Deltaplan biodiversiteit, de bossenstrategie en het aanvalsplan landschap.

6.4.2 ADVIES

- *Onderdeel van begrotingspost 'Deltaplan beleid en advies' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2021*

De VNC heeft de afgelopen jaren voor diverse organisatie/instanties/overheden (betaald) adviezen opgesteld met betrekking tot landschapsbeheer/herstel, en opstellen van landschapsvisies. Voor 2021 wil de VNC deze opdrachtenportefeuille verder uitbreiden. Op deze wijze kan de VNC enerzijds met het geven van deskundig advies op het gebied van landschapsontwikkeling en -behoud haar doelstellingen verder realiseren, en anderzijds worden extra inkomsten gegenereerd.

Een traject waar de VNC al enkele jaren bij betrokken is, en inzet op verdere continuering, is het Buitenland van Rhoon. VNC maakt samen met het Louis Bolk Instituut, SOVON, Natuurbalans, Delphy en WUR deel uit van het consortium dat de gebiedscoöperatie de komende jaren adviseert en begeleidt bij de uitvoer van het streefbeeld. VNC zal zich daarbij voornamelijk concentreren op landschapselementen zoals hoogstamboomgaarden, heggen en erfbeplanting.

SMART

- *Continuering traject Buitenland van Rhoon*
- *Inzet op behalen van minimaal 3 tot 5 betaalde adviesopdrachten voor 2021.*

6.4.3 ICOONLANDSCHAPPEN

- *Onderdeel van begrotingspost 'Deltaplan beleid en advies' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2021*

Grote delen grote delen van onze soms duizenden jaren oude natuurrijke agrarische cultuurlandschappen zijn reeds verdwenen door ruilverkaveling, weginaanleg, delfstofwinning en verstedelijking.

Gelukkig zijn er ook gebieden die desondanks overeind zijn gebleven en hun cultuurlandschappelijke en -historische waarden hebben weten te behouden. Landschappen die vertellen hoe mooi, rijk en inspirerend ons land kan zijn, waar de geschiedenis nog zichtbaar is en waar wilde flora en fauna bewaard zijn gebleven. Gebieden die als zodanig een nationale voorbeeldfunctie hebben en van een onomstreden iconische waarde zijn voor het Nederlandse cultuurlandschap, oftewel:

Icoonlandschappen.

De VNC gaat deze landschappen belonen met de waardering die zij verdienen. Een onderscheiding die een buitengewoon compliment geeft aan de bewoners van zo'n gebied en deze zodoende voorziet van een waardering met nationale uitstraling. Een erkenning waardoor iedereen in Nederland weet waar deze icoonwaardige cultuurlandschappen liggen.

Nationale icoonlandschappen worden genomineerd en onderscheiden. Daarbij gaat het niet om geldbedragen, maar om de eer, de herkenbaarheid in cultuurlandschappelijk en cultuurhistorisch opzicht, en om de erkenning van hoge kwaliteit en gastvrijheid die bezoekers ervaren. Jaarlijks zullen 1 tot 2 unieke gebieden de erkenning krijgen die ze als nationale icoonlandschappen voor heel Nederland op de kaart zullen zetten.

SMART

- *Bekendmaking derde/vierde Icoonlandschap van Nederland, zomer 2021*
- *Doorontwikkeling verdere te nomineren locaties*

6.4.4 LANDSCHAPSHERSTEL

- *Begrotingspost 'landschapsherstelprojecten' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2021*

De afgelopen jaren heeft de vereniging fors geïnvesteerd in de professionalisering van de eigen groen-uitvoeringsploeg, zoals de aanschaf van machines, het betrekken van een nieuwe werkschuur, cursussen voor groenmedewerkers en een nieuw beheermanagementprogramma. De projectenportefeuille heeft de afgelopen jaren een gestage groei doorgemaakt. Doel is deze groei voort te zetten, d.m.v. consequente acquisitie en consistent kwaliteitswerk tegen een concurrerende prijs.

SMART

- *uitvoering van de lopende meerjarige uitvoeringsprojecten*
- *Onderhoud landschapselementen bij diverse terreinbeherende instanties*
- *Onderhoud voor het Collectief Deltaplan en gemeente(n) in de Maasheggen*
- *Uitvoering terreinbeheer Wylerberg en Duivelsberg;*
- *Regulier onderhoud van landschapselementen op landgoederen;*
- *Periodieke uitvoering van beheermaatregelen voorbeeldgebied Ooijpolder-Groesbeek.*

6.4.5 PROGRAMMA MAASHEGGEN

Tijdens het Goed Geld Gala 2016 heeft de vereniging een prachtige bijdrage uit de extra trekking mogen ontvangen van de Postcodeloterij om een van onze oudste cultuurlandschappen en grootste aaneengesloten heggenlandschappen te redden. In combinatie met het agrarisch natuurbeheer, wat het mede door VNC opgerichte Collectief Deltaplan Landschap in de Maasheggen wordt uitgevoerd, is een goede basis gelegd voor een opknapbeurt van het gebied.

Er is een intensief gebiedsproces gestart waarin voor 2021 gewerkt gaat worden o.a. aan het verder uitvoering geven van een nieuw meerjaren uitvoeringsprogramma voor de Noordelijke Maasvallei en een herijking van het Brabants Natuurnetwerk met meer flexibiliteit en mogelijkheden voor herstel van heggen.

De activiteiten voor het extra project Postcodeloterij en het collectief Deltaplan Landschap worden hieronder nader toegelicht.

Extra project postcodeloterij

- *Begrotingspost 'Maasheggen Postcodeloterij' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2020*

VNC heeft het doel om de Maasheggen te beschermen, te herstellen en te ontwikkelen en hanteert met ondersteuning van het loterijgeld hiervoor verschillende strategieën. Er is reeds een belangrijke pijler in de doelstellingen verwezenlijkt: de procedure voor het verkrijgen van de UNESCO Man and Biosphere status is succesvol doorlopen. De Brabantse Maasheggen zijn officieel benoemd tot UNESCO-biosfeergebied. Biosfeergebieden belichamen een unieke relatie tussen natuurlijk en cultureel erfgoed. De Maasheggen zijn nu het enige biosfeergebied van Nederland.

In 2021 zal verder gewerkt worden aan het Maasheggenboek: teksten/beeld/opmaak zullen zover mogelijk gereed komen in 2021, om in 2022 te kunnen worden gedrukt.

Hiermee zal het project – met uitzondering van de nog volgende 20 jaren beheer op de verkregen gronden – afgerond kunnen worden.

SMART

- *Beheer op verkregen gronden*
- *Productie beeldmateriaal/ tekst Maasheggenboek*

Collectief Deltaplan Landschap

- *Begrotingspost 'Collectief Deltaplan Landschap'*

In 2015 is als enige landelijke collectief naast de 39 regionale collectieven de Coöperatieve Vereniging Deltaplan Landschap U.A. opgericht door Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, Stichting Werkgroep Grauwe Kiekkendief en het Louis Bolk Instituut. Waar de regionale collectieven vooral een organisatorische rol aannemen, proberen we als landelijk collectief met onze kennisachtergrond grotere natuur- en landschapswinsten na te streven.

De huidige regeling ANLB loopt tot in principe tot en met 2021, maar wordt zeer waarschijnlijk met twee jaar verlengd. In deze periode wordt voor het agrarisch natuurbeheer invulling gegeven aan het kwaliteitshandboek, contractvorming en contractbeheer, ecologische monitoring en een nieuwe gebiedsofferte voor hetzelfde gebied voor de vrijvallende contracten agrarisch natuurbeheer in 2021.

SMART

- *voortzetting bestuur*
- *invulling geven aan kwaliteitshandboek*
- *uitvoering beheer onder contract staande 50.000 meter maasheggen.*
- *coördinatie contractvorming en contractbeheer, ecologische monitoring en audit*

6.4.6 POELLEN.NU

- *Begrotingspost 'Poelen.nu' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2021*

Zomer 2019 is het project Poelen.nu van start gegaan. In dit driejarige project werkt de VNC samen met RAVON, FLORON, EIS Kenniscentrum Insecten, de Vlinderstichting, Staatsbosbeheer en Brabants Landschap.

Poelen vormen onmisbare landschapselementen voor amfibieën in het agrarische cultuurlandschap. Helaas zijn er veel te veel voorbeelden van poelen die door slechte aanleg of slecht onderhoud ongeschikt zijn voor amfibieën - zoals de kamsalamander - en planten. Poelen.nu richt zich op het herstel van 28 amfibieënpoeien in de Maasheggen en aanleg van maar liefst 35 nieuwe poelen. Ook worden 120 poelen van Staatsbosbeheer door RAVON geïnventariseerd op de kwaliteit voor amfibieën en planten. In dit project verzorgt de VNC het herstel en nieuwe aanleg van de poelen.

SMART

- *Herstel 7 poelen, nieuwe aanleg 10 poelen*

6.4.7 GROENBLAUWE RIJNALLIANTIE

- *Begrotingspost 'Groen-Blauwe Rijn Alliantie (otter)' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2021*

De Groen-Blauwe Rijn Alliantie (GBRA) heeft de ambitie te komen tot een duurzame en stabiele otterpopulatie in het Gelderse Poort in Nederland en het Rijngebied in Duitsland. Hier bevindt zich een kleine populatie otters. Belangrijk projectdoel is het verbeteren van de migratie-mogelijkheden voor otters. De verschillende Duitse en Nederlandse partners hebben hiervoor de handen ineen geslagen; ieder met inbreng van hun eigen kennis en kunde en ervaring. Partijen zijn niet alleen natuur- en landschapsorganisaties (zoals Stichting Ark en de VNC), maar ook bijvoorbeeld het waterschap, Rijkswaterstaat en de provincie Gelderland.

De GBRA heeft haar ambities in een project neergelegd, wat in juni 2017 door Interreg V is gehonoreerd.

De VNC neemt in dit project de realisatie en monitoring van 'stepping stones' voor haar rekening. Langs waterwegen in het project gebied zullen op ongeveer 40 plekken deze 'stepping stones' worden aangelegd; een voor Nederland nieuw en uniek concept, gebaseerd op behaalde successen in Groot-Brittannië. Het betreft oases voor verschillende planten en dieren, in de omliggende agrarische woestijnen. In verschillende watergangen ontbreekt habitat voor diersoorten zoals de otter waardoor de migratiemogelijkheden beperkt worden.

Op beloop- en bezwembare afstand van elkaar worden otterholts geplaatst: ondergrondse, veilige en droge plekken waar otters kunnen overnachten of jongen kunnen baren. Deze gaan wij combineren met ijsvogelwanden en – waar passend – oeverzwaluwwallen.

Vanwege corona is het project met een jaar verlengd. In 2021 zal het project worden afgerond.

SMART

- *Meewerken aan het vergroten van de kennis en de uitwisseling van kennis over de ontwikkeling van uiterwaarden, het functioneren van ecologische corridors en de ontwikkeling van de populatie otters en trekvisserij teneinde integrale planning en beheermaatregelen te verbeteren.*
- *Plaatsing/inrichting 5 stepping stones: otterholts*
- *Monitoring van aangelegde faunavoorzieningen*

6.4.8 SOORTBESCHERMING

- *Onderdeel van begrotingsposten 'Deltaplan beleid en advies' en 'landschapsherstelprojecten' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2021*

VNC gaat zich meer inzetten op bescherming van specifieke bedreigde plant- en diersoorten in het cultuurlandschap. Afgelopen jaar heeft de VNC, in samenwerking met de provincie Gelderland, een project gerealiseerd in de bescherming van de zeldzame eikenzandbij. De groenploeg van de VNC heeft lokaal een leefgebied opnieuw geschikt gemaakt voor deze soort. 2021 en volgende jaren zal het bijbehorende beheer worden uitgevoerd, en zal middels een symposium verdere uitrol van het project worden ingezet.

In 2021 wil de VNC inzetten op verdere samenwerking met de provincie Gelderland, maar ook andere provincies, voor de ontwikkeling van enkele, nieuwe soortenprojecten.

SMART

- *Vervolg bescherming eikenzandbij; organisatie symposium*
- *Ontwikkeling twee nieuwe soortenprojecten*

6.4.9 HET DIGITALE LANDSCHAPSARCHIEF

- *Onderdeel van begrotingspost 'Voorlichting/PR en educatie' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2021*

De VNC heeft geparticipeerd in de Stichting Natuurbeelden, in samenwerking met Beeld en Geluid. Daarbij lag de focus van de VNC op cultuurlandschappen met de daarbij horende natuurwaarden. Ongeveer 30 uur aan videobeelden is gemaakt door filmer Michael Sanderson – bekend van 'de Nieuwe Wildernis', waarvan ook veel 'specials' vanuit de lucht met een drone. Het project Natuurbeelden is inmiddels afgerond. De VNC kan rechtenvrij over deze digitale catalogus beschikken.

Daarnaast is de VNC ook zelf gestart met het vastleggen van bijzondere cultuurlandschappen. De VNC beschikt daarvoor over twee drones, waarmee bijzondere cultuurlandschappen door de seizoenen in beeld worden gebracht.

In 2021 zal verder gewerkt worden aan het vullen van dit digitale landschapsarchief. Beelden worden ingezet voor diverse projecten van de VNC, zoals het Landschapmuseum, Icoonlandschappen, en social media.

SMART

- *Productie nieuw beeldmateriaal: vastleggen 10 verschillende cultuurlandschappen*
- *Inzet beelden t.b.v. social media en projecten van de VNC*

6.4.10 GOUDEN MISPEL EN GOUDEN ZWALUW

- *Onderdeel van begrotingspost 'Kantoor- en algemene kosten' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2021*

De VNC zal in 2021 haar Gouden Mispel en Gouden Zwaluw uitreiken. De Gouden Mispel als onderscheiding zal uitgereikt worden aan drie personen of organisaties die een uitzonderlijke of

essentiële bijdrage hebben geleverd aan de bescherming of ontwikkeling van het Nederlands Cultuurlandschap.

De Gouden Zwaluw zal uitgereikt worden als stimuleringsprijs voor vergroening van steden.

SMART

- *Uitreiking Gouden Mispel december 2021*
- *Uitreiking Gouden Zwaluw juni 2021*

6.4.11 DAS&BOOM

- *Begrotingspost 'Das&Boom' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2021*

In 2021 zullen door Das&Boom weer diverse betaalde opdrachten uitgevoerd worden voor (semi) overheden, adviesbureaus en particuliere organisaties. Zo zullen gegevens (dassenburchtlocaties en/of dassenslachtoffers) verstrekt worden, of advies gegeven worden.

Das&Boom is afgelopen jaren diverse malen ingeschakeld bij dassenverhuizingen. Das&Boom werkt alleen mee aan het verhuizen van dassenburchten als aan specifieke criteria wordt voldaan. Bij het adviseren bij inrichtingsplannen wordt door Das&Boom zoveel mogelijk gezocht naar synergievoordelen voor landschapsontwikkeling en kennisuitwisseling met de VNC.

Vooralsnog staat voor komend jaar geen grotere dassenverhuizing in de planning.

Het opvangcentrum van de Stichting Das&Boom zal zich, net als voorgaande jaren, met haar expertise en accommodatie in blijven zetten voor de revalidatie van gewonde dassen, het grootbrengen van verweesde dassen en het uitzetten van opgevangen en herstelde dieren.

SMART

- *Diverse adviesopdrachten*
- *Opvang hulpbehoevende dassen*

7. VERANTWOORDINGSVERKLARING

Drie principes

Het bestuur van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap onderschrijft de volgende principes:

1. Binnen de instelling dient de functie 'toezicht houden' (vaststellen of goedkeuren van plannen, en het kritisch volgen van de organisatie en haar resultaten) duidelijk te zijn gescheiden van het 'besturen' dan wel van de 'uitvoering'.
2. De instelling dient continu te werken aan een optimale besteding van de middelen zodat effectief en doelmatig wordt gewerkt aan het realiseren van de doelstelling.
3. De instelling streeft naar optimale relaties met belanghebbenden, met gerichte aandacht voor de informatieverschaffing in de inname en verwerking van wensen, vragen en klachten.

1. Scheiding tussen de functies toezicht houden, besturen en uitvoeren

Het bestuur is belast met het besturen van de vereniging overeenkomstig de statuten en het huishoudelijk reglement. De vereniging kent een directeur, die door het bestuur wordt benoemd. De directeur voert de doelstellingen van de vereniging uit, rekening houdend met de daarbij door het bestuur aangegeven prioriteiten en staat daarin tevens de andere verenigingsorganen bij. De directeur, onder verantwoordelijkheid van het bestuur, is belast met de voorbereiding en de uitvoering van de besluiten van het bestuur, alsmede met het beheer van de terreinen binnen door het bestuur aangegeven kaders. Binnen door het bestuur te stellen kaders, is de directeur verantwoordelijk voor zijn, door het bestuur bepaalde, werkzaamheden, waaronder kunnen vallen personeelsbeheer en -beleid, het financiële beleid en beheer van de vereniging, alsmede de inzet van middelen ten behoeve van zijn functie. De kaders waarbinnen de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de directeur vallen, zijn vastgelegd in een door het bestuur vastgesteld directiestatuut.

Het toezicht houden gebeurt door de leden van de vereniging via de algemene ledenvergadering. Aan de algemene ledenvergadering komen in de vereniging alle bevoegdheden toe die niet door de wet of de statuten aan het bestuur zijn opgedragen. Het bestuur brengt op een algemene ledenvergadering, binnen zes maanden na afloop van het verenigingsjaar, zijn jaarverslag uit en doet, onder overlegging van een balans en een staat van baten en lasten, rekening en verantwoording over zijn in het afgelopen verenigingsjaar gevoerd bestuur.

2. Optimale besteding van middelen

Iedere vier jaar wordt een meerjarenbeleidsplan opgesteld (het huidige plan loopt van 2019-2022) met daarin een meerjarenbegroting. Het meerjarenbeleidsplan wordt uitgewerkt in een jaarplan met daarin per project de geconcretiseerde en meetbare doelstellingen en activiteiten. Projecten worden zoveel mogelijk SMART geformuleerd: specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden.

Verbeterpunten n.a.v. evaluaties worden indien mogelijk doorgevoerd in lopende projecten en zijn aandachtspunten voor toekomstige projecten.

3. Optimale relaties met belanghebbenden

De belanghebbenden van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap zijn divers. De communicatie is met name agenderend, stimulerend en inspirerend. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van verschillende soorten media en uitingen zoals website, ledenblad, social media, studiedagen/symposia, interviews, memo's, pleitnota's.

Ideeën, wensen en opmerkingen worden waar mogelijk meegenomen als input voor nieuwe projecten/besluitvorming.

Klachten worden afgehandeld volgens de klachtenprocedure uit het Handboek Procedures van de VNC, om zo te komen tot verbetering.

De belanghebbenden worden onderverdeeld in de volgende groepen:

- **Leden**

De informatievoorziening naar de leden van de VNC verloopt via het kwartaalblad *Landschappelijk*, specifiek en incidenteel via e-mail of mailing, de jaarlijkse algemene ledenvergadering, het Landschapmuseum en via de website/social media.

- **Vrijwilligers**

Uitgangspunt van het vrijwilligersbeleid van de VNC is het werken en omgaan met vrijwilligers te professionaliseren zodat het aantal vrijwilligers de komende jaren kan groeien, met behoud van betrokkenheid en plezier in het werk, zowel bij de VNC-medewerker als de vrijwilliger, waardoor vrijwilligers daadwerkelijk het gevoel krijgen erkend en gewaardeerd te worden.

Bij verschillende werkzaamheden kan een netwerk van vrijwilligers worden ingezet. De communicatie verloopt via het kwartaalblad *Landschappelijk*, frequente inhoudelijke 'updates' per e-mail en werkoverleggen. Regelmatig wordt input aan de vrijwilligers gevraagd voor verbeteringen.

- **Raad van Advies**

De VNC hecht veel waarde aan de mening en ideeën van de RvA. De communicatie verloopt via het kwartaalblad *Landschappelijk*, email en brainstormbijeenkomsten. Deze brainstormbijeenkomsten geven waardevolle input, waarmee de organisatie aan de slag gaat.

- **Overheden en politiek**

Primaire insteek van het Deltaplan voor het landschap van de VNC is het geven van een krachtige impuls aan de kwaliteit van ons landschap. Biodiversiteit, cultuurhistorie en recreatieve ontsluiting vormen daarbij richtsnoeren om de eigenaren en beheerders van het landelijke gebied in staat te stellen deze extra landschapszorg duurzaam voor hun rekening te nemen. Om dit te bereiken vindt gevraagd en ongevraagd beleidsbeïnvloeding plaats op politiek, bestuurlijk en ambtelijk (rijks, provinciaal en gemeentelijk) niveau.

- **Maatschappelijke organisaties**

De VNC werkt veel samen met maatschappelijke organisaties. Afstemming en/of samenwerking en informatie-uitwisseling met maatschappelijke partijen vindt plaats als dat gezien het krachtenveld logisch is, bijvoorbeeld om te anticiperen op bepaalde politieke of beleidsmatige beslissingen op het gebied van landschaps-, natuur-, milieu-, water-, landbouw-, of plattelandsbeleid.

- **Bedrijven**

Samen met banken, pensioenfondsen, woningbouwcorporaties, energiebedrijven, vastgoedexploitanten, (groene) zakenlieden en financieel deskundigen worden mogelijke financieringsconstructies uitgekristalliseerd en getoetst op haalbaarheid. Verrassende ontmoetingen door het benaderen van het bedrijfsleven voor financiering van een groene constructie als het Deltaplan, leveren interessante inzichten en draagvlak op.

- **Kennisinstellingen**

De VNC treedt, al dan niet op verzoek, in contact met kennisinstellingen zoals universiteiten en onderzoeksinstellingen en wetenschappelijke bureaus van politieke partijen. Wij proberen ons gedachtegoed in wetenschappelijke kringen te ventileren door onderzoekers, docenten en studenten te inspireren met het Deltaplan voor het Landschap in de breedste zin van het woord. Dit doen we door middel van strategische samenwerkingsverbanden, het verzorgen van lezingen en/of colleges, het volgen en verzorgen van studiedagen, het bezoeken van en participeren in symposia, veldbezoeken, publicaties in (vak-) en opiniebladen, etc.

- **Financiers**

Via projectaanvragen / evaluaties / rapportages wordt aan de financiers een duidelijk beeld van de organisatie en het betreffende project geschetst. Voor zover passend binnen de doelstellingen van de organisatie wordt rekening gehouden met de met ideeën, opmerkingen, wensen en klachten van de financiers.

De Nationale Postcode Loterij is een belangrijke partner voor de VNC. Sinds 2009 ontvangen wij van de loterij een jaarlijkse bijdrage van € 500.000,-. Aantrekkelijk is dat de steun meerjarig is en de bijdragen vrij te besteden zijn. Met deze bijdragen heeft de VNC vele extra mooie projecten kunnen verwezenlijken.

BIJLAGE 1: Controleverklaring afgegeven bij de samengevatte jaarcijfers 2020

Countus accountants + adviseurs

Audit:

Dokter Stolteweg 2
6025 AV Zwolle
Postbus 10055
8000 GB Zwolle

Telefoon: 038-4552600

Website: www.countus.nl

E-mail: info@countus.nl

Bankrek.: NL33RAB00377397555

K.v.K.nr.: 05059718

Beconnr.: 196903

BTW nr.: NL806030483801

VERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

Ons oordeel

Bijgesloten financieel verslag "paragraaf 5.1 financiën 2020" van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap te Ubbergen is ontleend aan de gecontroleerde jaarrekening 2020 van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap.

Naar ons oordeel is het bijgesloten financieel verslag 2020 in alle van materieel zijnde aspecten consistent met de gecontroleerde jaarrekening 2020 van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap.

Het financieel verslag "paragraaf 5.1 financiën 2020" bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2020;
2. de staat van baten en lasten over 2020 en;
3. bijlage A uitvoeringskosten 2020.

Financieel verslag

Het financieel verslag bevat niet alle toelichtingen die zijn vereist op basis van de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties. Het kennisnemen van het financieel verslag en onze verklaring daarbij kan derhalve niet in de plaats treden van het kennisnemen van de gecontroleerde jaarrekening van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap en onze controleverklaring daarbij. Het financieel verslag en de gecontroleerde jaarrekening bevatten geen weergave van gebeurtenissen die hebben plaatsgevonden sinds de datum van onze controleverklaring van 27 mei 2021.

De gecontroleerde jaarrekening en onze controleverklaring daarbij

Wij hebben een goedkeurend oordeel verstrekt bij de gecontroleerde jaarrekening 2020 van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap in onze controleverklaring van 27 mei 2021.

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor het financieel verslag

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het jaarverslag 2020, met daarin opgenomen het financieel verslag "paragraaf 5.1 financiën 2020, in overeenstemming met de gecontroleerde jaarrekening 2020.

Vestigingen

- Almere
- Assen
- Doetinchem
- Dronten
- Emmeloord
- Emmen
- Enschede
- Groenlo
- Hardenberg
- Joure
- Leeuwarden
- Markelo
- Mill
- Odijk
- Ommen
- Oldenzaal
- Raalte
- Staphorst
- Steenwijk
- Vriezenveen
- Wageningen
- Zeewolde
- Zeist
- Zwolle

Onze verantwoordelijkheden

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over het financieel verslag op basis van onze werkzaamheden, uitgevoerd in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Standaard 810 'Opdrachten om te rapporteren betreffende samengevatte financiële overzichten'.

Zwolle, 27 mei 2021
Countus Accountants + Adviseurs B.V.

origineel getekend

H.J.B. Weinans RA